

FEDERICO GARCÍA LORCA

(1898-1936)

KRUVINOS VESTUVĖS

(1932)

Iš ispanų kalbos vertė

VYTAUTAS BLOŽĖ

VEIKĖJAI

Motina

Jaunoji

Uošvė

Leonardo žmona

Tarnaitė

Kaimynė

Merginos

Leonardas

Jaunikis

Jaunosios tėvas

Mėnulis

Mirtis (pavargėlės pavidalu)

Medkirčiai

Vaikinai

PIRMAS VEIKSMAS**Pirmas paveikslas**

Geltonai išdažytas kambarys.

JAUNASIS (*Jeina.*) Motin!

MOTINA. Ką?

JAUNASIS. Aš išeinu.

MOTINA. Kur?

JAUNASIS. Vynuogynan. (*Pasuka durų link*)

MOTINA. Palauk.

JAUNASIS. Kas yra?

MOTINA. Papusryčiautum, sūnau.

JAUNASIS. Tiek to. Vynuogių užvalgysiu. Duok man peilį.

MOTINA. Kam jis tau?

JAUNASIS (*Juokdamasis*). Kekes nupjauti.

MOTINA (*Murma, ieškodama peilio*). Peilis, peilis... Tebūnie prakeikti visi peiliai ir tas niekadėjas, kuris juos išgalvojo...

JAUNASIS. Pakalbėkim apie ką nors kita.

MOTINA. Ir šautuvai, ir pistoletai, ir pats mažiausias peilytis, netgi kapliai ir šakės.

JAUNASIS. Tiek to!

MOTINA. Kas tik gali nužudyti vyriškį. Gražus vyras su gėle lūpose eina į vynuogyną arba į savo nuosavą alyvmedžių sodą – viskas čia jo, viską jis paveldėjo...

JAUNASIS (*Panarinęs galvą*). Nutilkite.

MOTINA. ...ir štai tas vyriškis nebegrįžta. O jeigu ir sugrįžta, tai belieka pridengti jį palmės šakele arba ant krūtinės pastatyti rupios druskos dubenį, kad kūnas neišbrinktų. Nesuprantu, kaip tu gali nešiotis peilį ir kaip aš pati laikau tą angį skrynioje.

JAUNASIS. Gal užteks?

MOTINA. Ir šimto metų sulaukus, vien apie tai kalbėčiau. Pirmiausia – tavo tėvas... Grožėjaisi juo lyg žydinčiu gvazdiku... Ir vos trejetą metų tęsėsi mūsų laimė. Paskui tavo brolis. Ir kaip gi gali toks mažas daikčiukas kaip pistoletas ar peilis užmušti tokį vyrą – tvirtą kaip jautį? Niekad nenutilsiu. Laikas eina, o širdgėla vis labiau degina man akis ir apima mane visą ligi kaulų smegenų.

JAUNASIS (*Griežtai*). Viskas?

MOTINA. Ne. Ne viskas. Kas man gražins tavą tėvą? Tavo brolių? Po viso to... kalėjimas. O kas tas kalėjimas? Ten valgo, rūko, gitaromis groja! Du mano žiedeliai nuvyto, nutilo, jų kapai žole užžėlė... O žudikai kalėjime linksminasi, kalnų reginiais gėrisi.

JAUNASIS. O ką aš turiu daryti? Nužudyti juos?

MOTINA. Ne... Aš kalbu todėl, kad... Kaipgi man nekalbėti, kai matau, kad tu pro tas pačias duris išeini? Man baisu matyti tavo rankoje peilį! Ir... nenoriu, kad tu eitum į lauką!

JAUNASIS (*Juokdamasis*). Liaukitės pagaliau!

MOTINA. O, kad tu būtum moteris! Nereikėtų tau dabar iš namų eiti, mes siuvinėtume dviese...

JAUNASIS (*Juokdamasis apsikabina motiną*). O gal man ir jus pasiimti į vynuogyną?

MOTINA. Ką senai veikti vynuogyne? Tu mane pavėsin pasodinsi?

JAUNASIS (*Pakėlęs ją*). Senute, senutėle, senutėlaite!

MOTINA. Tavo tėvas tai pasiimdavo mane su savim. Geros jis buvo kilmės. Karštas. Senelis kiekvienam žingsny palikdavo po vaiką. Taip ir turi būti. Grūdas turi būti grūdu, vyras vyru.

JAUNASIS. O aš, motin?

MOTINA. Ką – tu?

JAUNASIS. Nesuprantate?

MOTINA (*Niūriai*). A!

JAUNASIS. Tamsta prieštarauji?

MOTINA. Ne.

JAUNASIS. Tai kas yra?

MOTINA. Pati nežinau. Taip staiga – per daug jau netikėta. Žinau, kad gera mergaitė. Juk taip? Kukli, darbšti; ir duoną moka užminkyti, ir suknią pasiūti... O vis ją paminiu, tartum kas akmeniu man į kaktą.

JAUNASIS. Niekai.

MOTINA. Geri niekai. Juk liksiu viena. Vieną tave turiu, o ir tu ruošiesi išeiti.

JAUNASIS. Bet juk mes su tamsta kartu gyvensim.

MOTINA. Ne. Aš negalėsiu palikti tavo tėvo ir brolio. Turiu juos aplankyti kiekvieną rytą: o jeigu išvažiuočiau ir kas nors iš Feliksų, šitų žudikų šeimos, pasimirtų - dar jį palaidos šalia. Bet to nebus! Ne! Nebus! Nagais juos iš žemės iškasčiau ir į sieną sutrupinčiau.

JAUNASIS (*Griežtai*). Vėl tamsta tą patį!

MOTINA. Atleisk man. (*Pauzė*) Seniai jūs pažįstami?

JAUNASIS. Trys metai. Aš per tą laiką vynuogyną nusipirkau.

MOTINA. Trys metai. Ji turėjo sužadėtinį, ar ne?

JAUNASIS. Nežinau. Rodos, ne. Merginos turi žiūrėti, už ko išteka.

MOTINA. Taip. Aš nieko nežiūrėjau... Į tavo tėvą žiūrėjau, o kai jį nužudė, ėmiau žiūrėti į ano namo sieną. Žmona ir vyras – štai ir viskas.

JAUNASIS. Tamsta pati žinai, kad mano sužadėtinė puiki.

MOTINA. Tikiu. Gaila tik, kad nežinau, kokia buvo jos motina.

JAUNASIS. O kam jums tai?

MOTINA (*Įdėmiai žiūrėdama į jį*). Sūneli!

JAUNASIS. Kas tamstai?

MOTINA. Kad tik viskas gerai susiklostytų! Kad tik tu nesuklystum!.. Kada man eiti pas ją piršliauti?

JAUNASIS (*Pralinksmėjęs*). Ar negalėtumėt šį sekmadienį?

MOTINA (*Rimtai*). Nunešiu jai senovinius žalvario auskarus, o tu nupirksi...

JAUNASIS. Tamsta apie tai geriau supranti...

MOTINA. Nupirksi jai keletą porų raštuotų kojinių, o sau porą kostiumų... Ne, tris! Juk tu mano vienturtis!

JAUNASIS. Einu. Ryt su ja pasimatysiu.

MOTINA. Gerai, gerai, pradžiugink mane kokiais šešiais anūkais arba kiek įsigėysi: juk aš su tavo tėvu nesusėėjau daug vaikų prigyventi.

JAUNASIS. Pirmagimis bus jūsų.

MOTINA. Gerai, bet kad būtų ir mergaičių. Aš su jom siuvinėsiu, nėrinius megsiu ir mano širdis bus rami.

JAUNASIS. Esu tikras, kad jūs pamilsite mano sužadėtinę.

MOTINA. Pamilsiu. (*Nori pabučiuoti jį, bet susilaiko.*) Ne, tu jau per didelis, kad aš bučiuočiau. Bučiuok žmoną. (*Pauzė. Į šalį*) Jei tik tu ją turėsi.

JAUNASIS. Einu.

MOTINA. Subedžiok gerai sklypą prie malūno: ten žemė apleista.

JAUNASIS. Aš juk sakiau!

MOTINA. Telaimina tave dievas.

JAUNASIS išeina. Motina sėdi nugara į duris. Ant slenksčio pasirodo KAIMYNĖ; jinai vilki juoda suknią, galvą apsirišusi skara.

MOTINA. Jeik.

KAIMYNĖ. Kaip gyveni?

MOTINA. Kaip matai.

KAIMYNĖ. Nusileidau į krautuvę ir užsukau tavęs aplankyti. Mes taip toli gyvenam!

MOTINA. Jau koks dvidešimt metų nebuvau pas jus kalne.

KAIMYNĖ. Gerai atrodai.

MOTINA. Argi?

KAIMYNĖ. Visko būna šiame pasaulyje. Mano kaimynės sūnui prieš dvi dienas mašina abi rankas nutraukė. (*Atsisėda*)

MOTINA. Rafaeliui?

KAIMYNĖ. Taip. Va kas darosi. Aš dažnai galvoju: ir tavo, ir mano sūnui geriau ten, kur jie dabar; verčiau jau amžinatilsj, negu visą gyvenimą invalidu.

MOTINA. Nutilk! Nekokia tavo paguoda.

KAIMYNĖ. Ak!

MOTINA. Ak!

Pauzė.

KAIMYNĖ. (*Liūdnai*) O kur tavo sūnus?

MOTINA. Išėjo.

KAIMYNĖ. Pagaliau jis pirko vynuogyną!

MOTINA. Pasisekė.

KAIMYNĖ. O dabar apsives.

MOTINA (*Tartum staiga atsitokėjusi, pasislenka kėdę arčiau kaimynės*). Klausyk.

KAIMYNĖ (*Smalsiai*). Kas tokio?

MOTINA. Tu pažįsti mano sūnaus nuotaką?

KAIMYNĖ. Gera mergina!

MOTINA. Taip, bet...

KAIMYNĖ. Tik niekas jos kaip reikiant nepažįsta. Ji gyvena dviese su tėvu, labai toli; nuo jų iki artimiausio gyvenimo koks dešimt lygių. Bet ji gera. Įprato vieniša gyventi.

MOTINA. O jos motiną?

KAIMYNĖ. Ir motiną pažinojau. Gražuolė buvo. Veidas jos švytėjo kaip kokios šventosios. O ji man vis tiek niekad nepatiko. Savo vyro nemylėjo.

MOTINA (*Griežtai*). Ko žmonės neišgalvoja!

KAIMYNĖ. Dovanok. Nenorėjau tavęs užgauti, bet tai tiesa. Na, o dėl jos padorumo, niekas šito nežino. Nieko nebuvo girdėti. Išdidi jinai buvo.

MOTINA. Vėl tu!

KAIMYNĖ. Juk pati manęs klausei.

MOTINA. Norėčiau, kad jos – nei gyvos, nei mirusios – niekas nepažintų. Kad jie būtų kaip du erškėtrožių krūmai, kad niekas artyn neprieitų, o kas prieitų – įsidurtų.

KAIMYNĖ. Teisybė. Tavo sūnus daug vertas.

MOTINA. Taip, vertas. Aš jį ir saugau. Girdėjau, tartum mergina jau yra turėjusi sužadėtinį.

KAIMYNĖ. Ji tada buvo kokių penkiolikos metų. O jis dabar jau pora metų kaip vedė jos pusseserę. Niekas to nebeprisimena.

MOTINA. O tu, matai, prisimeni?

KAIMYNĖ. Tu pati manęs klausi!

MOTINA. Kas kam skauda, apie tą ir kalba. Kas toks buvo jos sužadėtinis?

KAIMYNĖ. Leonardas.

MOTINA. Koks Leonardas?

KAIMYNĖ. Leonardas, iš Feliksų šeimos.

MOTINA (*Pakyla*). Iš Feliksų šeimos!

KAIMYNĖ. Kuo kaltas Leonardas? Jam buvo aštuoneri metai, kai visa tai įvyko...

MOTINA. Teisybė... Bet vos išgirstu "Feliksas", (*Pro dantis*) burnoj pajuntu purvą ir turiu nusispjauti, turiu nusispjauti, kad aš nenužudyčiau. (*Spjauna*)

KAIMYNĖ. Atsikvošėk, kas tau iš to? Lengviau bus?

MOTINA. Ne. Bet tu suprask mane...

KAIMYNĖ. Netrukdyk savo sūnaus laimės. Nieko jam nesakyk. Tu sena. Aš irgi. Ir tau, ir man geriau tylėti.

MOTINA. Nieko aš jam nepasakysiu.

KAIMYNĖ (*Bučiuoja ją*). Nesakyk.

MOTINA (*Ramiai*). Gyvenime visko būna!..

KAIMYNĖ. Man laikas. Greit maniškiai grįš iš lauko.

MOTINA. Kokia šiandien kaitra!

KAIMYNĖ. Vaikučiai, kurie pjovėjams vandenį nešioja, pajuodo kaip nuodėguliukai. Sudiev, kaimynėle!

MOTINA. Sudiev! (*Eina į duris kairėje. Pusiaukelėje sustoja ir iš lėto žegnojasi*).

UŽDANGA

Antras paveikslas

Rožine spalva išdažytas kambarys; variniai indai, popierinių gėlių puokštės. Viduryje – stalas, užtiestas staltiese. Rytas.

Leonardo UOŠVĖ su kūdikiu ant rankų. Nori jį užliūliuoti. Kitame kampe Leonardo ŽMONA mezga kojine.

UOŠVĖ. U-čia-čia, mažutėli, -

Buvo didelis žirgas,
Kurs vandens nenorėjo.
O vanduo po šakom
Toks juodas atrodė.
Atskubėjęs prie tilto,
Ūžė ir putojo.
Dievas žino, vaikuti,
Kieno tas ilgas veliomas,
Ką slepia juodoji upė
Žaliam savo rūme?

ŽMONA (*Tyliai*).

Mik, užmik, gvazdikėli,
Žirgas gert nenorėjo.

UOŠVĖ. Mik, pumpurėli, žirgas

Ėmė staiga pravirko.
Jo kojos žaizdotos, karčiai apledėję,
Sidabrinis durklas akyse jo žėri.
Nusileido prie upės.
Ak, kaip jie nusileido!
Smarkiau nei šaltos bangos
Kraujas tekėjo veidu.

ŽMONA. U-čia-čia gvazdikėli,

Žirgas gert nenorėjo.

UOŠVĖ. Mik, pumpurėli, žirgas

Ėmė staiga pravirko.

ŽMONA. Prie drėgnos pakrantės

Netiesia karštų lūpų,

Sidabro taškučiais

Nuberto juodo snukio.

Tik į rūsčius kalnus

Gailiai nusižvengė,

Negyvoji upė

Užsmaugė jam gerklę.

Ai, koks didelis žirgas

Ėmė staiga pravirko.

Ai, koks ledinis skausmas

Aušros tekančio žirgo.

UOŠVĖ. Neišeik! Palik čia!

Uždangstyki langą

Lapų miegu tyliuoju,

Tyliaisiais miego lapais.

ŽMONA. Mažytis užmigo.

UOŠVĖ. Mažytis nurimo.

ŽMONA. Žirge, mano mažytis

Guli ant pagalvėlio.

UOŠVĖ. Geležiniam lopšely.

ŽMONA. Drobiniam patalėly.

UOŠVĖ. U-čia-čia, mažutėli.

ŽMONA. Ai, kas tai per žirgas,

Kurs vandens nenorėjo.

UOŠVĖ. Neik vidun! Nelik čia!

Pasuk geriau į kalnus.

Ūkanotam klony

Ganosi kumelaitė.

ŽMONA (*Žiūrédama į kūdikį*).

Mažytis užmigo.

UOŠVĖ. Mažytis nurimo.

ŽMONA (*Tylutėliai*).

U-čia-čia, gvazdikėli,

Žirgas gert nenorėjo.

UOŠVĖ (*Pakildama, labai tyliai*).

Mik, pumpurėli, žirgas

Ėmė staiga pravirko.

(*Išneša kūdikėlį*)

Jeina LEONARDAS.

LEONARDAS. Kaip sūnus?

ŽMONA. Užmigo.

LEONARDAS. Vakar jis negalavo. Naktį verkė.

ŽMONA (*Linksmi*). O šiandien skaistus kaip žiedelis. O tu? Buvai kalvėje?

LEONARDAS. Tiesiai iš ten. Tikėk netikėk – jau du mėnesiai keičiu ir keičiu arkliui pasagas: vis atitrūksta. Turbūt į akmenis nusidaužo jas.

ŽMONA. O gal tu jį per daug jodinėjai?

LEONARDAS. Ne. Jis daugiausia arklidėj prastovi.

ŽMONA. Vakar kaimynės man pasakojo, kad tave matė toli lygumoje.

LEONARDAS. Kas pasakojo?

ŽMONA. Moterys rinko kaparius ir matė tave. Aš nustebau. Argi tai tiesa?

LEONARDAS. Ne. Ką aš galėčiau veikti šitoj saulės išdegintoj dykvietėj?

ŽMONA. Aš irgi taip pasakiau. Bet arklys buvo putotas, tartum užvytas.

LEONARDAS. Tu pati matei?

ŽMONA. Ne. Man motina sakė.

LEONARDAS. Ji dabar pas kūdikį?

ŽMONA. Taip. Nori citrinos gėrimo?

LEONARDAS. Nebent labai šalto.

ŽMONA. Kodėl tu neatėjai pietų?

LEONARDAS. Buvau pas kviečių supirkėjus. Jie visada sutrukdo.

ŽMONA (*Ruošia gėrimą, stengdamasi kalbėti kaip galima švelniau*). Gerą kainą siūlo?

LEONARDAS. Padorią.

ŽMONA. Man reikėtų sukniuos, o sūneliui kepurėlės su kaspinu.

LEONARDAS (*Atsistodamas*). Eisiu dirstelti, kaip jis atrodo.

ŽMONA. Atsargiau. Miega.

UOŠVĖ (*Jeina*). Kas gi šitaip gainioja arklį? Žiūriu: išsitiesė kieme, akis išvertė, tartum iš kito pasaulio krašto būtų atlėkęs.

LEONARDAS (*Nepatenkintas*). Aš pats jojau tuo arkliu.

UOŠVĖ. Atleisk, žirgas – tavo.

ŽMONA (*Nedrąsiai*). Jis buvo pas kviečių supirkėjus.

UOŠVĖ. Kas man! Gali nors mirtinai užvaikyti. (*Atsisėda*)

Pauzė.

ŽMONA. Štai gėrimas. Šaltas?

LEONARDAS. Taip.

ŽMONA. Girdėjai apie piršlybas mano pusseserei?

LEONARDAS. Kada jos bus?

ŽMONA. Ryt. Po mėnesio vestuvės. Tikriausiai ir mus kvies.

LEONARDAS (*Niūriai*). Nežinau.

UOŠVĖ. Jo motinai nelabai prie širdies tos vestuvės.

LEONARDAS. Gal jinai ir teisi. Apdairi moteriškė.

ŽMONA. Man nepatinka, kad įtarinėjate gerą merginą.

UOŠVĖ. Jis kalba – jis žino. (*Reikšmingai*) Tu pamiršai, kad ji tris metus buvo jo sužadėtinė?

LEONARDAS. Bet aš ją mečiau. (*Žmonai*) Ar tik ne verkti ruošies? Liaukis! (*Staigiu judesiu atplėšia jos rankas nuo akių*) Eime pas sūnų.

Abu apsikabinę išeina. Linksmi įbėga MERGINA.

UOŠVĖ. Kas atsitiko?

MERGINA. Jaunikis buvo krautuvėje ir nupirko visa, kas gražiausia.

UOŠVĖ. Vienas buvo atėjęs?

MERGINA. Ne. Su motina. Ji tokia aukšta, ori. (*Mėgdžioja*) O kokius prabangius daiktus jie išsirinko!

UOŠVĖ. Pinigų turi.

MERGINA. Pirko keletą porų raštuotų kojinių! Moterų svajonė tokios kojinės! Žiūrėkite: čia kregždutė (*Rodo kulkšnį*), čia laivas (*Rodo blauzdą*), o čia rožė (*Rodo aukščiau kelio*).

UOŠVĖ. Vaikas tu!

MERGINA. Rožė su stiebeliu, su pumpurėliais. Ak! Viskas gryno šilko!

UOŠVĖ. Dabar jie suvienys savo turtus.

Įeina LEONARDAS ir jo ŽMONA.

MERGINA. Atėjau papasakoti, ką jie perkasi.

LEONARDAS. Tai mūsų neliečia!

ŽMONA. Tegul jinai sau.

UOŠVĖ. Kam tu taip, Leonardai!

MERGINA. Atsiprašau. (*Išeina verkdama*)

UOŠVĖ. Kam reikia pyktis su žmonėmis?

LEONARDAS. Aš, rodos, neprašiau jūsų patarimo. (*Atsisėda*)

UOŠVĖ. Na, gerai, gerai.

Pauzė.

ŽMONA (*Leonardui*). Kas tau yra? Tave kažkas slegia? Pasakyk man, aš turiu žinoti...

LEONARDAS. Liaukis.

ŽMONA. Ne! Pažiūrėk man į akis ir atsakyk.

LEONARDAS. Palik mane ramybėje. (*Pakyla*)

ŽMONA. Kur eisi?

LEONARDAS. (*Susierzinęs*) Gal galėtum patylėti?

UOŠVĖ (*Įsakmiai dukteriai*). Tylėk! (*Leonardas išeina*) Kūdikiš! (*Išeina ir tuoj pat sugrįžta su kūdikiu ant rankų. Žmona stovi kaip įbesta*)

Jo kojos žaizdotos.

Karčiai apledėję.

Sidabrinis durklas

Akyse jo žėri.

Nusileido prie upės.

Ak, kaip jie nusileido!

Smarkiau nei šaltos bangos

Kraujas tekėjo veidu.

ŽMONA (*Lėtai, tartum sapnuodama*).

Mik, užmik, gvazdikėli,

Žirgas gerti pradėjo.

UOŠVĖ. Mik, pumpurėli, žirgas

Ėmė staiga pravirko.

ŽMONA. U-čia-čia, mažulėli.

UOŠVĖ. Ai, kas tai per žirgas,

Kurs vandens nenorėjo!

ŽMONA (*Liūdnu balsu*).

Neik vidun! Nelik čia!

Lėk, kur viršūnės žvilga!

Ai, koks ledinis skausmas

Aušros tekančio žirgo!

UOŠVĖ (*Pro ašaras*).

Mažytis užmigo...

ŽMONA (*Verkdama lėtai prislenka prie uošvės*).

Mažytis nurimo.

UOŠVĖ. U-čia-čia, gvazdikėli.

Žirgas gert nenorėjo.

ŽMONA (*Užsikniaubusi ant stalo verkia*).

Mik, pumpurėli! Žirgas

Ėmė staiga ir pravirko.

UŽDANGA

Trečias paveikslas

Uolos grotoje įrengtas butas, kur gyvena JAUNOJI. Scenos gilumoje – didelių rausvų žiedų kryžius. Ovalinės durys su nérinių užuolaidomis ir rausvomis juostomis. Ant baltų masyvių sienų – apvalios vėduoklės, mėlyni qsočiai, veidrodėliai.

TARNAITĖ (*Pataikaujamai, su apsimestiniu nusižeminimu*). Prašau vidun...

Įeina JAUNASIS ir MOTINA. Motina juodo atlaso suknia, su nérinių mantilija. Jaunasis juoda aksomo eilute, ant jo krūtinės – masyvi aukso grandinėlė.

TARNAITĖ. Gal malonėtumėte prisėsti? Tuoju ateis. (*Išeina*)

Motina ir Jaunasis sėdi nejudėdami kaip statulos. Ilga tyla.

MOTINA. Tu turi laikrodį?

JAUNASIS. Taip. (*Išsiima laikrodį ir žiūri*)

MOTINA. Grįžti turime dar su šviesa. Kaip toli jie gyvena!

JAUNASIS. Bet žemė čia gera.

MOTINA. Gera, tik labai jau nyku aplinkui. Keturios valandos kelio – nei namo, nei medžio.

JAUNASIS. Sausringas kraštas.

MOTINA. Tavo tėvas būtų čia prisodinęs medžių.

JAUNASIS. Be vandens?

MOTINA. Jis būtų suradęs. Per trejetą metų mūsų bendro gyvenimo metų jis užveisė visą vynuogyną. Pasodino dešimt vyšnaičių (*Prisimindama*), tris riešutmedžius prie malūno ir dar tokį vieną augalą, žydintį raudonais žiedais, "Jupiterį", bet tas nudžiuvo.

Pauzė.

JAUNASIS (*Apie Jaunąją*). Turbūt ji rengiasi.

Įeina Jaunosios TĖVAS. Tai – senukas blizgančiais žilais plaukais. Jis žiūri iš padilbų. MOTINA ir JAUNASIS pakyla ir tylomis paspaudžia jam ranką.

TĖVAS. Ar ilgai keliavote?

MOTINA. Keturias valandas (*Vėl atsisėda*).

TĖVAS. Turbūt tolimesniu ju keliu?

MOTINA. Upės pakrante eiti man per sunku. Pasenau.

JAUNASIS. Galva jai sukasi.

Pauzė.

TĖVAS. Geras kanapių derlius.

JAUNASIS. Iš tikro geras.

TĖVAS. Mano laikais šitoj žemėj net kanapės nederėjo. Ją reikėjo kulte kulti, vos ne ašaromis laistyti, kad kas nors augtų.

MOTINA. Užtat dabar derliai geri. Nesiskųsk. Ne išmaldos pas tave atėjau.

TĖVAS (*Šypsodamasis*). Tu turtingesnė už mane. Vynuogynas – juk tai didelis turtas. Kiekviena šakelė – sidabro moneta. Viena tik bloga: mano žemė... Išblaškyta, supranti? O aš mėgstu, kad viskas vienoje

vietoje. O čia man lyg rakštis širdyje: į mano žemę įsiterpęs sodeliūkštis ir neparduoda man jo už jokių pinigų.

JAUNASIS. Taip visada būna.

TĖVAS. Kad taip pervežus dvidešimčia porų jaučių tavo vynuogyną ir apsodinus kalno šlaitą! Tai bent būtų!

MOTINA. Kas būtų?

TĖVAS. Visa, kas mano, priklauso jai, o tavo – jam. Kai viskas vienoj vietoj – širdžiai malonumas!

JAUNASIS. Ir darbo mažiau.

MOTINA. Kai aš numirsiu, parduokite mano vynuogyną ir nupirkite kur nors greta.

TĖVAS. Parduoti! Parduoti! Pirkti, o ne parduoti reikia. Jei turėčiau sūnų, nupirkčiau visą kalną lig pat upelio. Žemė čia bloga, tas teisybė, na, bet rankos kam žmogui duotos? Pašaliniai čia nesibasto, nėr kam vaisių vogti, ramiai galima miegoti.

Pauzė.

MOTINA. Žinai, ko atėjau?

TĖVAS. Taip.

MOTINA. Na, tai kaip?

TĖVAS. Man atrodo, gerai. Jų jau susitarta.

MOTINA. Mano sūnus visur greitas.

TĖVAS. Mano duktė irgi.

MOTINA. Mano sūnus gražus. Su jokia moterim pažinčių neturėjo. Jo garbė švaresnė už saulėj išbaltintą drobę.

TĖVAS. Ką tau pasakius apie savo dukterį? Duoną ji užminko trečią valandą nakties, dar gaidžiams negiedojus. Tyli, švelni kaip vilnelė, nuostabiai siuvinėja, o prireikus – pantį dantimis perkąs.

MOTINA. Telaimina dievas jos namus.

TĖVAS. Telaimina dievas!

Įeina TARNAITĖ su dvejais padėklais. Ant vieno – taurelės, ant kito – pyragaičiai.

MOTINA (Sūnui). Kada judu galvojate kelti vestuves?

JAUNASIS. Ateinantį ketvirtadienį.

TĖVAS. Tą dieną jai kaip tik sukaks dvidešimt dveji.

MOTINA. Dvidešimt dveji metai! Lygiai tiek dabar būtų mano vyresniajam sūnui. Jei žmonės nebūtų išgalvoję peilių, jis tebegyventų toks pat liepsnojantis ir stiprus.

TĖVAS. Nereikia apie tai galvoti.

MOTINA. Nė valandėlei nepamirštu. Pasiklausk savo širdies.

TĒVAS. Vadinasi, ketvirtadienį. Sutarta?

JAUNASIS. Sutarta.

TĒVAS. Bažnyčia nuo čia labai toli; jaunieji ir mes abu važiuosime puskariete, o svita – kas vežimais, kas ratais.

MOTINA. Mes sutinkame.

Praeina TARNAITĖ.

TĒVAS. Pasakyk jai, kad galima jeiti. (*Motinai*) Labai džiaugčiausi, jeigu ji tau patiktų.

Jeina JAUNOJI, kukliai nuleidusi rankas, palenkusi galvą.

MOTINA. Prieik arčiau. Tu patenkinta?

JAUNOJI. Taip, senjora.

TĒVAS. Nesiraukyk. Juk ji tau motina bus.

JAUNOJI. Aš patenkinta. Išteku savo valia.

MOTINA. Žinoma. (*Paima įą už smakro*) Pažvelk į mane.

TĒVAS. Gyva motina! Toks panašumas!

MOTINA. Tikrai? Akių nuo jos negali atitraukti! Ar žinai, ką reiškia ištekėti, mergele?

JAUNOJI (*Niauriai*). Žinau.

MOTINA. Vyras, vaikai, sieksnio storumo siena, štai ir viskas.

JAUNASIS. O ko daugiau reikia?

MOTINA. Nieko. Tegul visi taip gyvena! Visi!

JAUNOJI. Aš galėsiu šitaip gyventi.

MOTINA. Štai čia tau dovanos.

JAUNOJI. Ačiū.

TĒVAS. Kodėl jūs nieko nevalgote?

MOTINA. Aš nenoriu. (*Jaunajam*) O tu?

JAUNASIS. Aš galiu suvalgyti. (*Jis ir Jaunoji ima po pyragaitį*)

TĒVAS (*Jaunajam*). Gal vyno?

MOTINA. Jis nė neragauja.

TĒVAS. Tuo geriau.

Pauzė. Visi pakyla.

JAUNASIS (*Jaunajai*). Rytoj aš ateisiu.

JAUNOJI. Kelintą valandą?

JAUNASIS. Penktą.

JAUNOJI. Aš lauksiu.

JAUNASIS. Kai reikia su tavim išsiskirti, jaučiu širdy kažkokią tuštumą, gerklę tartum koks gniužulas gniaužtų.

JAUNOJI. Kai būsi mano vyras, to nebejasi.

JAUNASIS. Aš irgi taip manau.

MOTINA. Eime. Saulė nelaukia. (*Tėvui*) Jūs dėl visko susitarėte?

TĖVAS. Susitarėm.

MOTINA. (*Tarnaitėi*) Sudiev!

TARNAITĖ. Telydi jus dievas!

MOTINA bučiuoja Jaunąją; visi tylomis pasuka durų link.

MOTINA (*Tarpdury*). Lik sveika, dukrele.

JAUNOJI pamojuoja ranka.

TĖVAS. Aš jus palydėsiu.

Jie išeina.

TARNAITĖ. Taip ir knieti žvilgterti į dovanas.

JAUNOJI (*Piktai*). Eik sau!

TARNAITĖ. Būk gerutė, parodyk!

JAUNOJI. Nenoriu.

TARNAITĖ. Nors kojines. Girdėjau, kad jos raštuotos. Leisk pasižiūrėti!

JAUNOJI. Neleisiu!

TARNAITĖ. Dėl dievo meilės! Štai kokia tu... Galima pagalvoti, kad nenorom išteki!

JAUNOJI (*Įtūžusi įsikanda sau ranką*). Ai!

TARNAITĖ. Vaikuti, kas gi tau? Gal mergautinės valios pagailo? Nesikrimsk. Nėra ko. Iš tikrųjų, nėra ko... Pažiūrėsim, kokios dovanos. (*Paima dėžutę*)

JAUNOJI (*Stveria ją už rankų*). Neliesk.

TARNAITĖ. Ak tu!

JAUNOJI. Sakau, neliesk!

TARNAITĖ. Nagi tu už vyrą stipresnė!

JAUNOJI. Gal aš prie vyriško darbo nepratus? O, kad aš būčiau vyras!

TARNAITĖ. Nekalbėk šitaip!

JAUNOJI. Nutilk, pasakyta! Kalbėkim apie kitą ką.

Scenoje pamažu temsta. Ilga pauzė.

TARNAITĖ. Ar girdėjai naktį kanopų dundesį?

JAUNOJI. Kelintą valandą?

TARNAITĖ. Trečią.

JAUNOJI. Turbūt žirgas nuo kaimenės nuklydo.

TARNAITĖ. Ne. Ant žirgo buvo raitelis.

JAUNOJI. Iš kur žinai?

TARNAITĖ. Pati mačiau. Ir sustojo prie tavo lango. Aš kad persigandau!

JAUNOJI. Gal tai buvo mano jaunikis? Kartais tokiu metu jis prajodavo šalia mano lango.

TARNAITĖ. Ne.

JAUNOJI. Gerai matei?

TARNAITĖ. Taip.

JAUNOJI. Kas gi toks?

TARNAITĖ. Leonardas.

JAUNOJI (*Griežtai*). Melas! Melas! Kam jam čia joti?

TARNAITĖ. O buvo atjojęs.

JAUNOJI. Nutilk! Kad tu liežuviu paspringtum!

Kanopų bildesys.

TARNAITĖ (*Prie lango*). Pažiūrėk, eikšen prie lango. Ar ne jis?

JAUNOJI. Taip, jis!

SKUBIAI NUSILEIDŽIA UŽDANGA.

ANTRAS VEIKSMAS

Pirmas paveikslas

Jaunosios buto priemenė. Gilumoje didelės durys. Naktis. Jeina JAUNOJI baltu kikliku ir baltu nėrinių sijonu, apatinuku išsiuvinėtais pakraščiais. Rankos apnuogintos. TARNAITĖ apsirengusi lygiai taip pat.

TARNAITĖ. Čia baigsiu tave šukuoti.

JAUNOJI. Ten, viduje, nejmanomai karšta.

TARNAITĖ. Šituose kraštuose net auštant nepasidaro vėsiau.

Jaunoji atsisėda ant žemo suoloelio ir žiūri į rankinį veidrodėlį. Tarnaitė ją šukuoja.

JAUNOJI. Mano motinos gimtinėje auga daug medžių. Ten žemės derlingos.

TARNAITĖ. Dėl to ir buvo ji tokia linksma.

JAUNOJI. O čia sunyko.

TARNAITĖ. Likimas.

JAUNOJI. Visi mes sunykstame. Nuo sienų čia ugnim dvelkia. Ai! Nerauk plaukų!

TARNAITĖ. Noriu gražiau sutvarkyti šią garbaną. Ji turi kristi ant kaktos. *(Jaunoji žiūri į veidrodį)* Ai, kokia tu mano gražuolė! *(Karštai ją pabučiuoja)*

JAUNOJI *(Niūriai)*. Šukuok!

TARNAITĖ *(Šukuodama toliau)*. Laiminga tu: netrukus apkabinsi vyrą, bučiuosi jį, pajusi, koks sunkus jo kūnas.

JAUNOJI. Nutilk!

TARNAITĖ. O didžiausia laimė – pabusti ir jausti, kad jis šalia, kutena tau pečius savo alsavimu, tartum lakštingalos plunksnele.

JAUNOJI *(Griežtai)*. Tu vien apie tai! Baik!

TARNAITĖ. Ė, mergužele! Kas gi tos vestuvės? Vien tai ir daugiau nieko! Argi jos – pyragaičiai? O gal jos – gėlių puokštės? Ne. Vestuvės – tai švytinti lova ir vyriškis su moterim.

JAUNOJI. Apie tai kalbėti nebūtina.

TARNAITĖ. Kaip nori. Bet juk tai nepaprasta laimė!

JAUNOJI. Arba atvirkščiai.

TARNAITĖ. Apelsinmedžio šakelę pridėsiu štai čia, kad vainikas puoštų šukuoseną. *(Primatuoja)*

JAUNOJI *(Žiūri į veidrodį)*. Nuimk. *(Nuima šakelę ir tylėdama žiūri į ją. Jos galva bejėgiškai nukrinta ant krūtinės)*

TARNAITĖ. Kas tau?

JAUNOJI. Nieko.

TARNAITĖ. Dabar ne laikas liūdėti. (*Susijaudinusi*) Neliesk šakelės! (*Jaunoji nuplėšia šakelę nuo galvos*) Mergaite! Kodėl tu nuplėši vainiką, nelaimę nori užsitraukti? Pakelk galvą! Gal nenori tekėti? Sakyk, kol dar nevėlu. (*Pakyla*)

JAUNOJI. Galva sukasi. Ir širdį spaudžia. Tačiau kam taip nebūna!

TARNAITĖ. Tu myli jį?

JAUNOJI. Myliu.

TARNAITĖ. Tikiu, tikiu.

JAUNOJI. Bet tai labai svarbus žingsnis.

TARNAITĖ. Reikia jį žengti.

JAUNOJI. Aš jau pasižadėjau.

TARNAITĖ. Tai aš dedu vainiką.

JAUNOJI (*Atsisėda*). Paskubėk, nes, ko gero, jie greitai ateis.

TARNAITĖ. Jie užtruks kely bent pora valandų.

JAUNOJI. Kiek nuo čia iki bažnyčios?

TARNAITĖ. Penkios lygos upelio krantu, o keliu – dvigubai.

Jaunoji pakyla. Tarnaitė ja grožisi.

TARNAITĖ. Vai pabuski, jaunoji,

Aušta vestuvių rytas.

Šiandien žmonijos upė

Tavo nuneš vainiką!

JAUNOJI (*Šypsodamasi*). Paskubėkim!

TARNAITĖ (*Džiaugsmingai bučiuoja Jaunąją ir šoka apie ją*).

Vai pabuski, jaunoji!

Lai tavo lūpos alsuoja

Žydinčių laurų puokštėm.

Vai pabuski, jaunoji,

Lai tave žadina laurų

Puokštės rasotos.

Pasigirsta beldimas.

JAUNOJI. Atidaryk! Turbūt tai pirmieji svečiai. (*Nueina į namus*)

Tarnaitė atveria laukujos duris.

TARNAITĖ (*Nustebusi*). Čia tu?

LEONARDAS. Aš. Labas rytas.

TARNAITĖ. Tu – pirmasis!

LEONARDAS. Argi manęs nekvietė?

TARNAITĖ. Kvietė.

LEONARDAS. Štai aš ir atvykau.

TARNAITĖ. O žmona?

LEONARDAS. Aš raitas. Ji pakeliui. Tuoj ateis.

TARNAITĖ. Nieko nesutikai?

LEONARDAS. Aš juos aplenkiau.

TARNAITĖ. Žiūrėk, kad šitaip arklio nenuvarytum!

LEONARDAS. Vis tiek kada nors nudvės.

Pauzė.

TARNAITĖ. Sėskis. Visi dar miega.

LEONARDAS. O jaunoji?

TARNAITĖ. Tuoju pradėsiu ją rengti.

LEONARDAS. Nuotaka! Turbūt džiaugiasi.

TARNAITĖ (*Keičia pokalbį*). Kaip berniukas?

LEONARDAS. Koks?

TARNAITĖ. Tavo sūnus.

LEONARDAS (*Lyg sapne*). A!

TARNAITĖ. Atsineš jį?

LEONARDAS. Ne.

Pauzė. Kažkur tolumoj girdėti dainuojant.

BALSAI. Vai pabuski, jaunoji,

Aušta vestuvių rytas.

LEONARDAS. Pabuski, jaunoji.

Aušra vestuvių rytas!

TARNAITĖ. Svečiai. Jie dar toli.

LEONARDAS (*Pakyla*). Ar didelis bus jaunosios vainikas? Nedarykite labai didelio. Truputį mažesnis jai labiau tiks. Ar jaunas atnešė apelsinmedžio šakelę, kurią ji prisiseigs prie krūtinės?

Jeina JAUNOJI tuo pačiu baltu apatiniu sijonu, galva papuošta vainiku.

JAUNOJI. Atnešė.

TARNAITĖ (*Piktai*). Nesirodyk šitaip!

JAUNOJI. Kas čia tokio? (*Niūriai*) Kodėl tu klausai, ar atnešė apelsinmedžio šakelę? Tu slepi kažkokį kėslą?

LEONARDAS. Ne. Kokį aš galiu turėti kėslą? Tu mane žinai. (*Prieina*) Kas, sakyk, aš tau buvau? Prisimink viską. Pora jaučių ir lūšna. Nieko aš tada neturėjau. Dėl to taip ir išėjo.

JAUNOJI. Ko tu atėjai?

LEONARDAS. Pasižiūrėti tavo vestuvių.

JAUNOJI. Aš tavąsias irgi mačiau.

LEONARDAS. Kurias tu ir surezgei savo pačios rankomis. Mane greičiau užmuši, bet neatmesi! O skaisčioji deivė koja kartais paspiria.

JAUNOJI. Meluoji!

LEONARDAS. Geriau tylėsiu. Aš ūmus ir nenoriu, kad visos apylinkės kalvos išgirstų mano riksmą.

JAUNOJI. Aš dar garsiau šaukčiau.

TARNAITĖ. Baikit šitą kalbą. Tu neprivalai nė prisiminti, kas buvo. (*Nerimastingai žvilgčioja į duris*)

JAUNOJI. Ji teisi. Aš neprivalau nė kalbėtis su tavim. Bet negaliu susilaikyti, nes tu atėjai stebėti manęs, pamatyti mano vestuvių ir tyčia klausai apie apelsinmedžio šakelę. Išėik iš čia ir lauk savo žmonos už durų.

LEONARDAS. Argi mes negalime pasikalbėti?

TARNAITĖ (*Jniršusi*). Ne. Negalite!

LEONARDAS. Po vestuvių aš dienąnakt galvojau, kas iš mūsų kaltas, ir kaskart iškildavo nauja kaltė, užgožianti buvusiąją. Bet kaltė – kaltė vis dėlto buvo!

JAUNOJI. Kas daug jodinėja raitas, tas daug žino, ir jam nesunku suvedžioti mergaitę, gyvenančią dykumoje. Bet man netrūksta išdidumo. Štai kodėl aš išteku. Ir aš užsidarysiu su savo vyru, kurį aš privalau mylėti labiau už viską šiam pasauliui.

LEONARDAS. Išdidumas tavęs neišgelbės. (*Prieina prie jos*)

JAUNOJI. Neik artyn!

LEONARDAS. Sudegti patylom – ar galima baisiau save nubausti? Argi man padėjo mano išdidumas, argi padėjo tai, kad aš nemačiau tavęs, o tu neužmigdavai per naktis? Nė kiek. Aš visas degiau kaip ugnį – štai ko aš tepasiekiau! Galvoji, kad laikas gydo, o sienos slepia? Anaipatol! Kas prasiskverbs širdin – nė raute neišrausi!

JAUNOJI (*Virpėdama*). Aš negaliu tavęs klausyti. Negaliu girdėti tavo balso. Tartum būčiau išgėrusi butelį trauktinės ir užmigusi rožių patale. Ir balsas šaukia mane, ir jaučiu, kad dūstu, ir vis tiek einu jo link.

TARNAITĖ (*Stveria Leonardą už atlapų*). Tuoju pat išėik!

LEONARDAS. Aš noriu pasikalbėti su ja paskutinįsyk. Nebijok.

JAUNOJI. Ir pati žinau, kad tai beprotybė, žinau, kad mano širdis suvyto nuo kančios, bet štai stoviu ir klausausi jo, ir žiūriu į jį, kaip jis blaškosi.

LEONARDAS. Nenurimsiu, kol visko nepasakysiu. Aš vedžiau. Dabar ir tu ištekėk.

TARNAITĖ. Jinai ir išteka!

BALSAI (*Dainuoja arčiau*).

Vai pabuski, jaunoji, -

Aušta vestuvių rytas!

JAUNOJI. Vai pabuski, jaunoji! (*Bėga į savo kambarį*)

TARNAITĖ. Štai ir svečiai. (*Leonardui*) Neprisartink prie jos daugiau.

LEONARDAS. Nesijaudink. (*Išeina pro kairiąsias duris*)

Švinta.

PRIMOJI MERGINA (*Jeina*).

Vai pabuski, jaunoji, -

Aušta vestuvių rytas!

Jaunimas dainuoja,

Balkonai puošias vainikais.

BALSAI. Vai pabuski, jaunoji!

TARNAITĖ (*Linksmi plušėdama*).

Vai pabuski, jaunoji, -

Lai tavo lūpos alsuoja

Žydinčios meilės puokštėm.

Vai pabuski, jaunoji!

Lai tave žadina laurų

Puokštės rasotos!

ANTROJI MERGINA (*Jeina*).

Vai pabuski, jaunoji, -

Ilgi plaukų garbinėliai,

Balti marškinėliai; ant kojų –

Juodos sidabro kurpaitės,

Kaktą jazminai puošia.

TARNAITĖ.

Ai, piemenaitė, mėnuo

Pilnatis patekėjo!

PIRMOJI MERGINA.

Ai palikai, bernužėli,

Giraitėj savo sombrero!

PIRMASIS VAIKINAS (*Jeina, aukštai virš galvos pakėlęs skrybėlę*).

Vai pabuski, jaunoji!

Jau po laukus raliuoja
 Vestuvių linksmi rateliai
 Su jurginų padėklais
 Ir vestuvių pyragais.

BALSAI. Vai pabuski, jaunoji!

ANTROJI MERGINA. Jaunoji

Užsidėjo vainikėlį baltą,
 O jaunasis
 Jį parišo juosta gryno aukso.

TARNAITĖ. Žiedeliai melisų

Neleido jaunajai užmigti.

TREČIOJI MERGINA. Apelsinų giraitėj

Jaunasis jai staltiesę davė ir šaukštą.

Jeina trejetas svečių.

PIRMASIS VAIKINAS. Vai pabusk, balandėle,

Jau išblaškė šešėlius
 Aušra patekėjus.

SVEČIAS. Jaunoji, nuotaka baltoji,

Dar šiandien mergelė,
 O ryt jau senjora.

PIRMOJI MERGINA.

Nusileisk, juodaplauke,
 Tavo balto veliomo laukiam.

SVEČIAS. Nusileisk, juodbruvėle,

Šaltas ryto lietus praėjo.

PIRMASIS VAIKINAS.

Pabusk, senjora, pabusk!
 Apelsinų žiedais lyja vėjas gaivus.

TARNAITĖ. Granatų grakščiais kamienais

Tau juostas išsiuvinėsiu,
 Kad kaspinėlis kiekvienas
 Meile alsuoti galėtų.

BALSAI. Pabuski, jaunoji!

PIRMASIS VAIKINAS. Aušta vestuvių rytas!

SVEČIAS. Rytas jau galvą kelia

Jauną ir garbanotą.

Kur ji, kalnų gėlelė,

Nuotaka kapitono?

TĖVAS (*Jeidamas*).

Nuotaka kapitono –

Jaunojo atvažiavo

Jaučių jungu kinkytais ratais.

TREČIOJI MERGINA. Jaunikis

Žydi lyg žiedas auksinis.

Jis eina per kvepiančią lanką –

Gvazdikai po kojų jam lenkias.

TARNAITĖ. Laiminga, dukrele, būsi!

ANTRASIS VAIKINAS. Vai, jaunoji, pabuski!

TARNAITĖ. Ak, mano gražuole!

PIRMOJI MERGINA.

Vestuvės važiuoja,

Prie lango sustojo.

ANTROJI MERGINA. Lai išeina jaunoji!

PIRMOJI MERGINA. Mes laukiam nekantriai!

TARNAITĖ. Varpų varpai

Tegaudžia, teskamba!

PIRMASIS VAIKINAS. Išeiki! Jau šventė

Čionai paruošta.

TARNAITĖ. Lyg bulius pakilo

Vestuvių puota.

Pasirodo JAUNOJI. Ji apsvilkusi 1900-ųjų metų juoda suknia, banguota su plačiu veliumu iš plisuoto gazo ir megztų apvadėlių. Ant galvos apelsinmedžio vainikas. Skamba gitaros. MERGINOS bučiuoja Jaunąją.

TREČIOJI MERGINA. Kuo tu išsikvėpinai plaukus?

JAUNOJI (*Juokdamasi*). Niekuo.

ANTROJI MERGINA (*Apžiūrinėdama jos suknią*). Visam pasauly nerasi tokios medžiagos.

PIRMASIS VAIKINAS. Štai ir jaunasis!

JAUNASIS. Sveiki!

PIRMOJI MERGINA (*Užkiša jam už ausies gėlelę*).

Jaunikis

Žydi lyg žiedas auksinis.

ANTROJI MERGINA.

Atgaivos versmė –

Jo akių šaltinis!

Jaunasis eina prie Jaunosios.

JAUNOJI. Kodėl tu apsiavei šitais batais?

JAUNASIS. Linksmesni už juodus.

LEONARDO ŽMONA (*Įeina ir bučiuoja Jaunąją*). Sveika!

Moterys garsiai kalbasi tarp savęs.

LEONARDAS (*Įeina tartum atlikdamas pareigą*).

Vestuvių rytą vainikas

Apvis tau galvą.

LEONARDO ŽMONA.

Kad laukus atgaivintų

Tavo plaukų gyvos bangos!

JAUNOJO MOTINA (*Jaunosios tėvui*). Ir jie čia?

TĖVAS. Jie šeimos nariai. Šiandien tokia diena, kada reikia viską atleisti.

MOTINA. Pakęsti galiu, bet ne atleisti!

JAUNASIS. Man taip malonu, kad tavo galvą puošia vainikas.

JAUNOJI. Važiuojam greičiau bažnyčion!

JAUNASIS. Skubi?

JAUNOJI. Taip. Noriu būti tavo žmona, pasilikti vien su tavim ir girdėti vien tavo balsą.

JAUNASIS. Ir aš to noriu!

JAUNOJI. Ir matyti vien tavo akis. O tu turi taip tvirtai mane apkabinti, kad aš nieku gyvu negalėčiau išsiveržti iš tavo glėbio, netgi jei mane pašauktų velionė mano motina.

JAUNASIS. Mano rankos stiprios. Keturiasdešimt metų iš eilės laikysiu tave savo glėby.

JAUNOJI (*Susijaudinusi stveria jį už rankos*). Visad.

TĖVAS. Važiuojam! Kinkykite arklius, ruoškite vežimus. Saulė jau patekėjo.

MOTINA. Būkite atsargūs!.. Kad kokia nelaimė neatsitiktų.

Gilumoje atsiveria plačios durys, pro kurias vienas po kito išeina vestuvinininkai.

TARNAITĖ (*Verkia*).

Išeini pasaulin
 Tu, balta mergele.
 Pateki padangėj
 Žvaigždele šviesiaja.

PIRMOJI MERGINA.

Ai, kokia balta ir skaisti
 Iš namų išvyksti!

Vestuvinėms tebeina pro duris.

ANTROJI MERGINA.

Jau į bažnyčią
 Tu iškeliauji!

TARNAITĖ. Vėjas barsto žiedus

Ant plyno lauko!

TREČIOJI MERGINA.

Ai kokia baltutė
 Būryje merginų!

TARNAITĖ. Tartum juodas rūkas

Nėrinių mantilija.

Visi išeina. Gitaros, būgnai, tamburiniai. Scenoje pasilieka tik LEONARDAS ir jo ŽMONA.

ŽMONA. Eime.

LEONARDAS. Kur?

ŽMONA. Į bažnyčią. Tik neįk raitas. Važiuojam kartu.

LEONARDAS. Ratais?

ŽMONA. O kuo daugiau?

LEONARDAS. Aš ne iš tų vyrų, kurie važiuoti važinėja.

ŽMONA. O aš ne iš tų žmonių, kurios į vestuves vyksta be vyro. Man jau gana!

LEONARDAS. Man irgi!

ŽMONA. Ko tu taip žiūri? Tavo akys lyg du aštrūs dygliai!

LEONARDAS. Eime.

ŽMONA. Negaliu suprasti, kas tau yra? Galvoju ir galvot nebenoriu. Viena tik žinau. Nebėr man gyvenimo. Bet aš turiu kūdikį. Ir laikiu antro. Eime. Toks pat buvo ir mano motinos likimas. Bet aš nenusileisiu.

BALSAI (*Už scenos*).

Išeini bažnyčion

Tu balta mergelė,
 Tekėk, sušviski
 Žvaigžde šviesiaja!

ŽMONA (*Verkdama*).

Tekėk, sušviski
 Žvaigžde šviesiaja!

Tokia ir aš išėjau iš gimtųjų namų. Man atrodė, kad visas pasaulis atėjo į mano vestuves.

LEONARDAS (*Pakyla*). Eime.

ŽMONA. Tik kartu!

LEONARDAS. Taip. (*Pauzė*) Na tai eik! (*Abu išeina*)

BALSAI. Vai į bažnyčią

Skubėk dukrele,
 Tekėk sušviski
 Žvaigžde šviesiaja.

LĖTAI NUSILEIDŽIA UŽDANGA

Antras paveikslas

Priešais jėjimą į grotą, kuriame gyvena Jaunoji. Šviesiai pilki ir mėlyni šalti tonai. Dideli kaktusai. Tamsoki ir sidabriniai tonai. Vaflių spalvos plokščių kalvų panorama - primityvus liaudies keramikos stiliaus peizažas.

TARNAITĖ (*Dėstydamą ant stalo taures ir padėklus*).

Krypavo,
 Krypavo, sukosi ratas
 Ir upelis rypavo,
 Kol atėjo vestuvės.
 Prasiskirkite, šakos,
 Lai pasipuošia mėnuo
 Baliustrada savo balta.
 (*Garsiai*)
 Užtieskite staltieses!
 (*Patetiška.*)
 Dainavo,

Dainavo jaunieji
 Ir upelis rypavo,
 Kol atėjo vestuvės.
 Lai žėri šerkšnas pakrantėj
 Ir medum teprisirpsta
 Laukų migdolai kartūs.
(Garsia)
 Paruošk vyną!
(Svajingai)
 Gražuolė,
 Gražuolė mūsų žiūri,
 Kaip vanduo kunkuliuoja.
 Jau atėjo vestuvės.
 Pasikaišyk sijoną
 Po sparneliu savo vyro,
 Saugok namus kaip lobį.
 Jaunikis – tartum balandis,
 Nerimsta širdis karštoji,
 Ir saulėj šnarantis laukas
 Dosnaus jo kraujo trokšta.
 Krypavo,
 Krypavo sukosi ratas
 Ir upelis rypavo.
 Atėjo tavo vestuvės –
 Lai žėri upelio takas!

Jeina Jaunojo MOTINA ir Jaunosios TĒVAS.

MOTINA. Pagaliau!

TĒVAS. Mes pirmieji?

TARNAITĒ. Ne. ką tik atėjo Leonardas su žmona. Dūmė kaip aitvarai. Žmona vos gyva iš baimės. Taip greitai atvažiavo, tartum būtų raiti joję.

TĒVAS. Savo pražūties ieško. Negeras jo kraujas.

MOTINA. Koks gi gali būti jo kraujas? Toks kaip ir jų visų. Dar jo prosenis nužudė žmogų; iš jo ir kilo ta nelemta giminė – klastingų žmogžudžių.

TĒVAS. Palikim tai.

TARNAITĖ. Kaip – palikim?

MOTINA. Man visas gyslas gelia. Visų jų kaktose matau tik žudiko žymę. Žudiko, atėmusio man tai, kas brangiausia. Pažiūrėk į mane. Ar aš nepanaši į pamišėlę? Kai negali išrėkti viso, kas susikaupė tavo krūtinėj – gali išeiti iš proto. Riksmas veržte veržiasi iš širdies. O aš turiu užgniaužti jį, slėpti jį po apsiaustu. Iš manęs atimami mirusieji, o aš turiu tylėti. Žmonės mane pasmerks už tai. (*Nusivelka apsiaustą*)

TĖVAS. Šiandien neverta viso to prisiminti.

MOTINA. Jei apie tai kalbama, ir aš privalau kalbėti, ypač šiandien. Juk šiandien palieku vienu vieną namuose.

TĖVAS. Dar susilauksi šeimos.

MOTINA. Aš tik ir svajoju apie anūkus.

Abu atsisėda.

TĖVAS. Norėčiau, kad jų būtų kuo daugiau. Šiai žemei reikalingos nesamdomos darbo rankos. Lai jos pasitęso prie piktžolių, varpučių, akmenų, kurie vienas dievas težino iš kur imasi. Čia reikalingos šeimininko rankos, kurios baustų ir viešpatautų, kurios gerą sėklą sėtų. Reikia daug sūnų.

MOTINA. Ir dukterų! Berniukams vėjas galvoje. Jiems tik ginklai rūpi. O mergaitės visada namie.

TĖVAS (*Linksmi*). Manau, kad jie susilauks ir vienu, ir kitų.

MOTINA. Mano sūnus jai visko parūpins. Jis geros kilmės. Aš su jo tėvu būčiau daug vaikų susilaukus.

TĖVAS. Aš tik noriu, kad jie veltui laiko negaištų. Kad jų namuose iš karto atsirastų pora-trejetas vyrų.

MOTINA. Ne, šitaip nebūna. Gerokai teks palaukti. Dėl to ir baisu žiūrėti, kaip srūva į žemę tavo kraujas. Srovelė akimirksniu išsenka, o mums ji kainuoja daugelį gyvenimo metų. Kai pribėgau prie sūnaus, jis gulėjo nužudytas vidur gatvės. Vilgiau rankas jo krauju ir laižiau. Juk tai mano kraujas. Tu šito nesuprasi. Krištolo vazoje būčiau saugojus tą krauju įmirkusią žemę.

TĖVAS. Palauk. Mano dukters klubai platūs, o ir tavo sūnus – stipruolis.

MOTINA. Aš ir laukiu.

Abu pakyla.

TĖVAS. Paruošk padėklus kviečių.

TARNAITĖ. Jau paruošti.

LEONARDO ŽMONA (*Jeina*). Telydi jus laimė!

MOTINA. Ačiū.

LEONARDAS. Ar šokiai bus?

TĖVAS. Neilgam. Svečiai negali per ilgai užtrukti.

TARNAITĖ. Štai ir jie!

Grupėmis įeina linksmi SVEČIAI. Paskui juos, susikabinę už parankių – JAUNIEJI. LEONARDAS išeina.

JAUNASIS. Nė vienos vestuvės nebuvo tiek žmonių.

JAUNOJI (*Niūriai*). Nė vienos.

TĒVAS. Didelės vestuvės.

MOTINA. Visa giminė suplaukė.

JAUNASIS. Net tie, kas nosies iš namų neiškišdavo, atėjo.

MOTINA. Tavo tėvas daug pasėjo, tau tenka gausi pjūtis.

JAUNASIS. Kai ką iš mūsų giminių aš pirmąsyk matau.

MOTINA. Visi jie – iš pajūrio.

JAUNASIS (*Linksmi*). Jie žirgų išsigando.

Kalbasi.

MOTINA (*Jaunajai*). Apie ką tu galvoji?

JAUNOJI. Nė apie ką.

MOTINA. Palaiminimai sunkūs.

Gitarų muzika.

JAUNOJI. Kaip švinas.

MOTINA (*Tvirtai*). Bet jie neturėtų būti sunkūs. Tu privalai būti lengva kaip balandėlė.

JAUNOJI. Tamsta pas mus pernaktosi?

MOTINA. Ne. Mano namai vieni.

JAUNOJI. Pabūkite su mumis!

TĒVAS (*Motinai*). Žiūrėk, kas per šokiai. Šitaip pajūryje linksminamasi.

Jeina LEONARDAS. Atsisėda. Paskui jį – ŽMONA. Visas jos kūnas įtemptas kaip styga.

MOTINA. Tai mano vyro pusbroliai. Žemė dreba, kai jie šoka.

TĒVAS. Malonu j juos žiūrėti. Kaip atgijo mano namai! (*Išeina*)

JAUNASIS (*Jaunajai*). Ar patiko tau apelsinmedžio šakelė?

JAUNOJI (*Įdėmiai žvelgdama jam į veidą*). Patiko.

JAUNASIS. Ji vaškinė. Nesuvys. Norėčiau, kad tokios gėlės puoštų visą tavo suknelę.

JAUNOJI. Nebūtinai.

LEONARDAS išeina pro dešines duris.

PIRMOJI MERGINA. Einam pas ją paprašyti segtukų.

JAUNOJI (*Jaunajam*). Aš tuoj grįšiu.

LEONARDO ŽMONA. Būk laimingas su mūsų pussesere!

JAUNASIS. Manau, kad būsiu.

ŽMONA. Gerai sugyvenkite ir niekur iš čia neišvykite. Kaip aš norėčiau gyventi tokiam nuošaliame kampelyje!

JAUNASIS. Kodėl jums nenusipirkti čia žemės? Kalne sklypai pigūs. Ir vaikams čia geriau.

ŽMONA. Pinigų neturime. Ir be to, labai toli!

JAUNASIS. Tavo vyras – geras darbininkas.

ŽMONA. Taip. Tik vėjo botagas. Nieko nepadarys ligi galo. Kažkoks nenuorama.

TARNAITĖ. Kodėl nevalgote? (*Leonardo Žmonai*) Įdėsiu tavo motinai pyragėlių su romu. Jinai labai juos mėgsta.

JAUNASIS. Įdėk kokius tris tuzinus.

ŽMONA. Ne ne, užteks ir pusės.

JAUNASIS. Šiandien jau tokia diena!

ŽMONA (*Tarnaitei*). O kur Leonardas?

TARNAITĖ. Nemačiau.

JAUNASIS. Turbūt svečių tarpe.

ŽMONA. Eisiu pažiūrėsiu. (*Išeina*)

TARNAITĖ. Gražus šokis!

JAUNASIS. O tu nešoki?

TARNAITĖ. Niekas manęs neišveda.

Gilumoje praeina DVI MERGINOS. Visos šios scenos metu gilumoje šmėsčioja svečių figūros.

JAUNASIS (*Linksmi*). Nieko jie neišmano. Tokios senutės kaip tu šoka geriau už jaunas.

TARNAITĖ. Tu man, berniuk, pataikauti sugalvojai, ar ką?.. Na ir vyrai jūsų giminėj! Kaip ažuolai. Atsimenu, dar mergaitė buvau per tavo senelio vestuves. Tai bent buvo ūgis! Kalnas, ne vyras vestuves kėlė.

JAUNASIS. Aš žemesnis.

TARNAITĖ. O akys blizga kaip ir jo... Kurgi mano mergaitė?

JAUNASIS. Šukuoseną tvarko.

TARNAITĖ. Tiesa! Klausyk! Jūs juk nemiegosite, tai aš jums nakčiai kumpio pripjausčiau ir po bokalą seno vyno pastačiau. Viskas bus spintoje, apačioje. Jei tik užsigeisite.

JAUNASIS (*Šypsodamasis*). Aš naktį nevalgau.

TARNAITĖ (*Vylingai*). Jei ne tu, tai gal jaunoji. (*Išeina*)

PIRMASIS VAIKINAS. Išgerk su mumis.

JAUNASIS. Aš laukiu jaunosios.

ANTRASIS VAIKINAS. Pakentėk lig aušros!

PIRMASIS VAIKINAS. Pats maloniausias laikas!

ANTRASIS VAIKINAS. Vienai valandėlei!

JAUNASIS. Eime.

Jie išeina. Balsų klegesys. Įeina JAUNOJI. Jos pasitikti išbėga DVI MERGINOS.

PIRMOJI MERGINA. Kas pirmoji gavo iš tavęs segutę – aš ar ji?

JAUNOJI. Nepamenu.

PIRMOJI MERGINA. Man davei šičia.

ANTROJI MERGINA. O man prie altoriaus.

JAUNOJI (*Sujaudinta; matyti, jos širdyje vyksta kova*). Nieko aš neprisimenu.

PIRMOJI MERGINA. Aš taip norėčiau, kad tu...

JAUNOJI (*Nutraukia*). Nesukit man galvos. Man reikia daug ką apmąstyti.

ANTROJI MERGINA. Atleisk.

Gilumoje praeina LEONARDAS.

JAUNOJI (*Pamačiusi jį*). Be to, aš dabar taip jaudinuosi.

PIRMOJI MERGINA. Mes dar to nesuprantame!

JAUNOJI. Ateis laikas – suprasite. Tatai labai sunkus žingsnis.

PIRMOJI MERGINA. Gal tu gailiesi?

JAUNOJI. Ne. Atleiskite man.

ANTROJI MERGINA. Už ką? Bet abi segutės tinka ištekėti, ar ne?

JAUNOJI. Abi.

PIRMOJI MERGINA. Tik viena iš mūsų ištekės anksčiau.

JAUNOJI. Jūs labai trokštate ištekėti?

ANTROJI MERGINA (*Droviai*). Taip.

JAUNOJI. Kodėl?

PIRMOJI MERGINA. Na, šiaip sau... (*Apkabina antrąją merginą*)

Abi išbėga. Prie nuotakos iš nugaros pusės prieina JAUNASIS ir atsargiai ją apkabina.

JAUNOJI (*Smarkiai krūpteli*). Neliesk!

JAUNASIS. Išgąsdinau tave?

JAUNOJI. Ak! Tai tu?

JAUNASIS. O kas gi galėtų būti kitas? (*Pauzė*) Arba tavo tėvas, arba aš.

JAUNOJI. Tikrai.

JAUNASIS. Na, o tavo tėvas, tikriausiai, švelniau apkabintų.

JAUNOJI (*Niūriai*). Žinoma.

JAUNASIS. Juk jis senas. (*Tvirtai ir grubokai apkabina ją*)

JAUNOJI (*Sausai*). Paleisk mane!

JAUNASIS. Kodėl? (*Paleidžia ją*)

JAUNOJI. Juk... svečiai. Gali mus pamatyti.

Gilumoje praeina TARNAITĖ; ji nežiūri į jaunavedžius.

JAUNASIS. Kas čia tokio? Mes jau susituokę.

JAUNOJI. Taip, bet paleisk... Paskui.

JAUNASIS. Kas gi tau? Kažkokia nesava?

JAUNOJI. Aš? Ne. Pasilik.

Jeina LEONARDO ŽMONA.

ŽMONA. Nenoriu jums trukdyti, bet...

JAUNASIS. Kas tokio?

ŽMONA. Ar nematėte mano vyro?

JAUNASIS. Ne.

ŽMONA. Nerandu jo niekur. Ir žirgo nėra arklidėje.

JAUNASIS (*Linksmi*). Kur nors nušuoliavo.

Leonardo ŽMONA sunerimusi išeina. Iš namų pasirodo TARNAITĖ.

JAUNASIS. Šitiek linkėjimų, o jūs nepatenkinti!

JAUNASIS. Greičiau baigtųsi visa tai. Jaunoji truputį pavargo.

JAUNOJI. Smilkiniai tvinksi!

TARNAITĖ. Kalnuose užaugusi nuotaka turėtų būti tvirta. (*Jaunajam*) Dabar tik tu vienas ją gali išgydyti: ji dabar tavo. (*Išbėga*)

JAUNASIS (*Apsikabina Jaunąją*). Einam pasižiūrėti šokių. (*Pabučiuoja ją*)

JAUNOJI (*Nerimastingai*). Ne. Aš geriau prigulsiu.

JAUNASIS. Ir aš su tavim.

JAUNOJI. Jokiu būdu! Prie visų? Ką žmonės pasakys? Leisk man truputį atsikvėpti.

JAUNASIS. Kaip nori! Žiūrėk tik, kad naktį nebūtum tokia!

JAUNOJI (*Tarpdury*). Naktį man bus geriau.

JAUNASIS. To man ir tereikia.

Jeina MOTINA.

MOTINA. Sūnau!

JAUNASIS. Kur tamsta buvai?

MOTINA. Ten, pačioj spūstyje. Tu patenkintas?

JAUNASIS. Taip.

MOTINA. O kur tavo žmona?

JAUNASIS. Nuėjo pailsėti. Sunki diena nuotakai!

MOTINA. Sunki? Geriausia jos gyvenimo diena. Savo vestuvių dieną aš taip jaučiaus, tartum turtus būčiau paveldėjusi.

Jeina TARNAITĖ ir pasuka į Jaunosios kambarį.

MOTINA. Tokią dieną dirvonus plėšia, naujus medžius sodina.

JAUNASIS. Tamsta išeini?

MOTINA. Taip. Man reikia būti namie.

JAUNASIS. Vienai?

MOTINA. Ne, ne vienai. Man užtenka rūpesčių, minčių apie žmones, apie kovą.

JAUNASIS. Bet kova jau pasibaigė.

Jbėga TARNAITĖ ir dingsta scenos gilumoje.

MOTINA. Kol žmogus gyvas, jis kovoja.

JAUNASIS. Aš stengiuosi visame kame tamstos klausyti!

MOTINA. Žmonai būk kuo meilesnis, o pastebėjęs, kad ji pasipūtusi ir spyriojasi, paglostyk ją taip, kad jai truputį skaudu pasidarytų: suspausk ją savo glėbyje, net kąstelk, o paskui švelniai pabučiuok. Ji ir neįsižeis, ir pajus, kad tu vyras, šeiminkas, ir kad jos pareiga tavęs klausyti. Visa tai aš iš tavo tėvo patyriau. Jo, deja, nėra, ir aš turiu tave mokyti viso to.

JAUNASIS. Padarysiu viską kaip tamsta sakai.

TĖVAS (*Jeina*). O kur mano duktė?

JAUNASIS. Namuose.

TĖVAS jeina vidun.

PIRMOJI MERGINA. Kur jaunesni? Mes norim eiti ratelio.

PIRMASIS VAIKINAS (*Jaunajam*). Tu vesi.

TĖVAS (*Išeina iš namų*). Ten jos nėra!

JAUNASIS. Ne?

TĖVAS. Ji turbūt mansardoje.

JAUNASIS. Aš pažiūrėsiu! (*Jeina į namus*)

Balsų klegesys, gitarų muzika.

PIRMOJI MERGINA. Jau pradėjo! (*Išbėga*)

JAUNASIS (*Išeina iš namų*). Nėra jos.

MOTINA (*Sunerimusi*). Nėra?

TĖVAS. Kurgi ji galėjo pasidėti?

TARNAITĖ (*Jeina*). O kurgi mano mergaitė?

MOTINA (*Niūriai*). Mes nežinome.

JAUNASIS išeina. Jeina trejetas svečių.

TĖVAS (*Susijaudinęs*). Gal ji šoka?

TARNAITĖ. Ten jos nėra.

TĖVAS (*Įsikirščiaęs*). Ten daug žmonių. Apsidairyk gerai.

TARNAITĖ. Aš gerai žiūrėjau!

TĖVAS (*Beviltiškai*). Tai kurgi jinai?

JAUNASIS (*Jėjęs*). Jos niekur nėra. Niekur.

MOTINA (*Tėvui*). Kas čia dabar? Kur tavo duktė?

Jeina Leonardo ŽMONA.

ŽMONA. Jie pabėgo! Pabėgo! Ji su Leonardu. Ant arklio. Apsikabinę nuskriejo kaip viesulas!

TĖVAS. Netiesa! Mano duktė? Ne!

MOTINA. Taip, tavo duktė. Nelabų įsčių vaisius... Ir jis, jis irgi. Bet juk jinai – mano sūnaus žmona!

JAUNASIS (*Jeina*). Vytis! Kas turi žirgą?

MOTINA. Kas turi žirgą, greičiau, kas turi žirgą?.. Viską atiduosiu: akis, liežuvį...

BALSAS. Štai žirgas.

MOTINA (*Sūnui*). Na! Vykis!

JAUNASIS su dviem vaikinais išeina.

MOTINA. Ne. Pasilik. Tiems žmonėms nieko nereiškia nužudyti... Arba ne: bėk, o aš paskui tave!

TĖVAS. Tai ne ji. Ar tik į šulinį neįpuolė?

MOTINA. Girdytis puola skaisčios, taurios; ne tokia! Bet ji – mano sūnaus žmona... Dvi stovyklos. Čia dabar dvi stovyklos.

Jeina svečiai.

MOTINA. Mano šeima ir tavo šeima. Išeikite iš čia. Nukrėskite nuo kojų šių namų dulkes. Skubėkim į pagalbą mano sūnui. (*Svečiai pasidalija į dvi grupes*) Mūsiškiai giminaičiai iš pajūrio ir tie, kas iš kalnų. Tad bėkim iš čia! Visais keliais. Vėl išmušė kraujo valanda. Dvi stovyklos. Tu vienoje, aš – kitoje. Vytis! Vytis!

UŽDANGA

TREČIAS VEIKSMAS

Pirmasis paveikslas

Miškas. Naktis. Dideli rasoti medžių kamienai. Tamsu. Smuikų duetas. Įeina TRYS MEDKIRČIAI.

PIRMASIS MEDKIRTYS. Ar surado juos?

ANTRASIS MEDKIRTYS. Ne. Bet visur ieško.

TREČIASIS MEDKIRTYS. Sugaus.

ANTRASIS MEDKIRTYS. Tššš!

TREČIASIS MEDKIRTYS. Kas yra?

ANTRASIS MEDKIRTYS. Tartum kas artėtų iš visų pusių.

PIRMASIS MEDKIRTYS. Mėnuo patekės, tada juos ir atras.

ANTRASIS MEDKIRTYS. Galėtų palikti juos ramybėje.

PIRMASIS MEDKIRTYS. Pasaulis didelis. Visiems vietos užteks.

TREČIASIS MEDKIRTYS. O vis dėlto juos nužudys.

ANTRASIS MEDKIRTYS. Širdies reikia klausyti; gerai jie padarė, kad pabėgo.

PIRMASIS MEDKIRTYS. Apgaudinėjo vienas kitą, o kraujas savo padarė.

TREČIASIS MEDKIRTYS. Kraujas!

PIRMASIS MEDKIRTYS. Reikia eiti kraujo keliu.

ANTRASIS MEDKIRTYS. Bet kur kraujas pasirodys, ten žemė jį sugers.

PIRMASIS MEDKIRTYS. Na ir kas? Geriau pasrūvus krauju numirti negu gyventi, kol jis suges.

TREČIASIS MEDKIRTYS. Tylėk.

PIRMASIS MEDKIRTYS. O kas? Girdi ką nors?

TREČIASIS MEDKIRTYS. Girdžiu svirplius, varles ir kitus nakties garsus.

PIRMASIS MEDKIRTYS. Žirgo tačiau negirdėti.

TREČIASIS MEDKIRTYS. Ne.

PIRMASIS MEDKIRTYS. Jis dabar ją glamonėja.

ANTRASIS MEDKIRTYS. Jie sutverti vienas kitam.

TREČIASIS MEDKIRTYS. Atras juos ir nugalabys.

PIRMASIS MEDKIRTYS. Bet jie turbūt jau sumaišė savo kraują; ir dabar jie – du tušti ąsočiai; du išdžiūvę upeliai.

ANTRASIS MEDKIRTYS. Dangus apsitraukė debesimis. Vargu, ar pasirodys mėnulis.

TREČIASIS MEDKIRTYS. Jaunasis atras ir be mėnulio. Aš jį mačiau. Jis lėkė tartum padūkus žvaigždė. Jo veidas buvo pelenų spalvos... Tai giminės likimo žymė.

PIRMASIS MEDKIRTYS. Likimas gulėti užmuštam vidur gatvės.

ANTRASIS MEDKIRTYS. Gerai pasakei!

TREČIASIS MEDKIRTYS. Manai, kad bėgliams pavyks ištrūkti iš apsupties?

ANTRASIS MEDKIRTYS. Vargu. Aplinkui per dešimt lygų – peiliai ir šautuvai.

TREČIASIS MEDKIRTYS. Jis turi gerą žirgą.

ANTRASIS MEDKIRTYS. Bet neša moterį.

PIRMASIS MEDKIRTYS. Mes jau arti.

ANTRASIS MEDKIRTYS. Štai kerplėša. Bet mes jį greit nukirsim.

TREČIASIS MEDKIRTYS. Anava ir mėnuo pateka. Paskubėkime.

Iš kairės pradeda švisti.

PIRMASIS MEDKIRTYS.

Mėnuo patekėjo!

Koks plačialapis mėnuo!

ANTRASIS MEDKIRTYS.

Ant jazminų kraujas žėri!

PIRMASIS MEDKIRTYS.

Vienišas mėnulis!

Tarp žalių šakų nuliūdęs!

ANTRASIS MEDKIRTYS.

Jaunosios veidas išbalęs!

Mėnuo tartum sidabras.

TREČIASIS MEDKIRTYS.

Koks tu beširdis, mėnuo!

Palik jų meilei šakos šešėlį!

PIRMASIS MEDKIRTYS.

Mėnuo, tylus lyg kapas,

Palik jų meilei šešėlio šaką!

MEDKIRČIAI išeina. Iš kairės, iš tos pusės, kur šviesiau, pasirodo MĒNULIS jauno baltaveidžio medkirčio pavidalu. Scena nušvinta ryškiai mėlyna šviesa.

MĒNULIS. Apvali gulbė upėj,

Apgaulinga aušra ant lapų.

Bažnyčių akis žvitrioji –

Aš – jiem stoviu ant tako!
Kas ten? Kas tarp brūzgynų
Klonyj vaitoja? Kas ten?
Mėnuo švistelėjo peiliu
Ir jis pakibo virš kalno
Lyg pasalūnas švinas,
Ištroškęs kraujo nelaimės.
Ei, įsileiskit! Ant sienų
Ir ant stiklų be galo šalta!
Atverkit čerpes ir širdis!
Kaip čia šalta be galo!
Lediniai mano pelenai
Tartum užmigęs metalas
Ieško ugnies vainiko
Kalnuos ir tarp miesto gatvių.
O sniegas kalnų pečiais
Neša, bejausmis ir šaltas,
Mane paskandint į gelmę,
Į ežero niūrų kapą.
Bet mano blyškūs skruostai
Krauju pasipuoš šią naktį
Ir nendrės pašoks ant kojų,
Pajutę vėjo laisvę.
Neras jie niekur šešėlio.
Ne, ne! Nepabėgs! Jiems galas!
Ak, įsileiskit krūtinėn?
Šilumos pasiilgo akys!
Širdies! Širdies aš trokštu!
Lai ji užlieja kalnus –
Mano krūtinę! Greičiau
Įsileiskite! Ak, kaip čia šalta!
(Šakoms)
Jokių šešėlių! Mano žvilgsnis

Visus tamsos takus išvarsto,
 Ir spinduliai skamba aplinkui
 Tarp juodų kamienų ir lapų,
 Nes mano blyškūs skruostai
 Krauju pasipuoš šią naktį,
 Ir nendrės pašoks ant kojų,
 Pajutę vėjo laisvę.
 Kas ten? Šalin! Kas ten slapstos?
 Aš jums stoviu ant tako!
 Priversiu žirgą žėrėti
 Karštligės deimanto žvakėm.

MĒNULIS dingsta už medžių ir scena vėl paskęsta tamsoje. Jeina SENĖ, įsisupusi į lengvą tamsiai žalios spalvos audinį. Ji basa. Jos veido beveik nematyti – jį dengia audinio klostės.

PAVARGĖLĖ.

Mėnuo pasislėpė. O jie artėja.
 Čia baigiasi kelias. Upės šniokštimas
 Pakirs kylančiam riksmui sparnus,
 Šimtametės girios ošesys užgesins jį.
 Pavargau. Viskas paruošta. Atsiveria skrynios.
 Balta drobe išklotos šalto miegamo grindys
 Jau laukia dviejų švininių kūnų,
 Dvi žaizdos ant kaklo – juodos ir gilios.
 Nežadinkit paukščių. Tegul vėjas,
 Pašokęs nuo medžių juodų vainikų,
 Jų aimanas savo skraiste apglėbia
 Ir miegančių upių dugne paskandina.
(Nekantraudama)
 Ak, tas mėnulis! Tas mėnulis!

Pasirodo MĒNULIS. Vėl ryški mėlyna šviesa.

MĒNULIS. Jie artėja.

Vieni – keliu, kiti – paupiu. Raiti jie
 Eisiu apšviest akmenų. Ko tau?

PAVARGĖLĖ. Nieko.

MĒNULIS. Koks skaudus darosi vėjas. Peilis tikras.

PAVARGĖLĖ.

Apšviesk liemenę ir paslėpk sagas.

Toliau lai ašmens patys kelią aptinka.

MĖNULIS.

Tegul jie miršta kuo ilgiau. Tegul kraujas

Gležnu balsu man tarp pirštų inkščia.

Lygumose po mano pelenais pabunda

Tos sukrečiančios čiurkšlės gašlus troškimas.

PAVARGĖLĖ.

Neleisim pereit upelio. Tyliau!

MĖNULIS. Štai jie! (*Išeina. Scenoje tamsa*)**PAVARGĖLĖ.**

Greičiau! Daugiau šviesos! Girdi? Jie šičia!

Neleiskime jiems pasprukti!

Jeina JAUNASIS ir PIRMASIS VAIKINAS. PAVARGĖLĖ atsisėda ir susisupa į apsiaustą.

JAUNASIS. Čionai!**PIRMASIS VAIKINAS.** Nesurasi jų.**JAUNASIS** (*Ryžtingai*). Rasiu!**PIRMASIS VAIKINAS.** Gal kitu taku pasuko.**JAUNASIS.** Ne. Aš ką tik girdėjau kanopų bildesį.**PIRMASIS VAIKINAS.** Gal tai koks kitas žirgas?**JAUNASIS** (*Susijaudinęs*). Klausyk. Visam pasualy yra tik vienas žirgas. Supratai? Jeigu eini su manim, tai tylėk.**PIRMASIS VAIKINAS.** Aš norėjau...

JAUNASIS. Tylėk. Aš tikras, kad rasiu juos čia. Matai šią ranką? Ji ne mano. Ji mano brolio, mano tėvo ir visų, kas buvo nužudytas iš mūsų šeimos. Ir šioj rankoj slypi tokia jėga, jog užtenka man įsigeisti ir aš išraučiau su šaknimis šitą medį. Eime greičiau, nes visų mano artimųjų dantys tokia jėga įsmigo čia, jog man ima trūkti oro.

PAVARGĖLĖ (*Gailiai*). Ai!**PIRMASIS VAIKINAS.** Girdėjai?**JAUNASIS.** Tu apeik tenai.**PIRMASIS VAIKINAS.** Tikra medžioklė!**JAUNASIS.** Taip. Medžioklė. Baisesnės medžioklės dar nėra buvę.

PIRMASIS VAIKINAS išeina. JAUNASIS skubiai eina kairėn ir susiduria su PAVARGĖLE. Ji – mirtis.

PAVARGĖLĖ. Ai!

JAUNASIS. Ko tau?

PAVARGĖLĖ. Man šalta.

JAUNASIS. Kur eini?

PAVARGĖLĖ (*Vis dar tuo pačiu galingu elgetos balsu*). Ten... toli.

JAUNASIS. Iš kur atėjai?

PAVARGĖLĖ. Iš ten... iš toli.

JAUNASIS. Ar nematei vyro ir moters raitų ant žirgo?

PAVARGĖLĖ (*Lyg atsigodusi*). Palauk... (*Žiūri į jį*) Gražus jaunikaitis. (*Pakyla*) Užmigęs tu turėtum būti dar gražesnis.

JAUNASIS. Sakyk, ar matei juos?

PAVARGĖLĖ. Palauk... Kokia plati nugara! Kaip gera tau būtų atsigulti ant jos ir nebevalginti padų - jie tokie menkučiai!

JAUNASIS (*Purtydamas į ją*). Aš klausiu, ar matei juos? Ar prajojo pro čia?

PAVARGĖLĖ (*Ryžtingai*). Ne, neprajojo. Jie dabar nusileidžia nuo kalvos. Argi negirdi?

JAUNASIS. Ne.

PAVARGĖLĖ. Nežinai kelio?

JAUNASIS. Vis tiek eisiu!

PAVARGĖLĖ. Ir aš kartu. Man čia pažįstamos vietos.

JAUNASIS (*Nekantryiai*). Na, eime! Kur?

PAVARGĖLĖ (*Iškilmingai*). Šičia.

Paskubom išeina. Kažkur tolumoj, atkartodami miško ošimą, groja du smuikai. Su kirviais ant pečių grįžta MEDKIRČIAI. Jie lėtai eina tarp medžių.

PIRMASIS MEDKIRTYS.

Mirtis jau atėjo.

Plačialapė stovi šešėly.

ANTRASIS MEDKIRTYS.

Trokšta kraują žemėn pralieti.

PIRMASIS MEDKIRTYS.

Žiūri vieniša į tolį

Sausalapė mirtis žiauruolė.

TREČIASIS MEDKIRTYS.

Jaunosios veidas išbalęs!

Mirtis tartum sidabras.

ANTRASIS MEDKIRTYS.

Ak, mirtie nuliūdus!

Lai rengias jų meilė lapų rūbais!

PIRMASIS MEDKIRTYS.

Mirtie, tyli lyg kapas,

Paslėpk jų meilę šešėlių lapuos!

Išeina besikalbėdami. Pasirodo LEONARDAS ir JAUNOJI.

LEONARDAS. Tylėk!

JAUNOJI. Nuo čia aš eisiu viena.

Paklausyk manęs. Grįžk atgal.

LEONARDAS. Tylėk, sakau!

JAUNOJI. Nagais, dantimis, kuo gali

Nuplėšk nuo tauraus mano kaklo

Šią metalinę grandinę,

Palik, užmiršk – aš ne tavo.

Aš noriu grįžti namo.

Mano namai – mano žemė.

Jei nužudyti nenori

Kaip gyvačiukę prakeiktą,

Įduok į nuotakos rankas

Šautuvo šaltą tūtą.

Ai, koks verksmas, kokia ugnis

Mano veidą užplūsta!

Stiklas varsto man liežuvį!

LEONARDAS. Vėlu jau trauktis. Tylėk!

Jie čia pat. Jie mus supa.

Aš išnešiu tave ant rankų.

JAUNOJI. Jokiu būdu. Nebent smurtu!

LEONARDAS. Smurtu? O kas pirmasis

Nusileido laiptais į sodą?

JAUNOJI. Taip, aš.

LEONARDAS. Naujom kamanom.

Žirgą kas pažabojo?

JAUNOJI. Aš pati. Tai tiesa.

LEONARDAS. Kieno rankos

Man pentinus uždėjo?

JAUNOJI. Šitos rankos, jos tavo rankos.

Pamišę jos trokšta vieno:

Tavo venų nutildyt gausmą,

Mėlynas šaknis pakirsti.

Myliu tave! Myliu! O dieve!

Jei nužudyčiau tave, jei tu mirtum,

Patiesčiau įkapes tau

Aštrių kaip peiliai žibučių.

Ai, koks verksmas, kokia ugnis

Mano veidą užplūsta!

LEONARDAS. Stiklas varsto mano liežuvį!

Aš norėjau tave pamiršti,

Užtvėriau granito tvorą

Tarp savo ir tavo namų.

Pamatęs tave iš tolo,

Sau akis prisiberdavau smėlio.

Tu atsimeni? Juk taip buvo?

Vos pabalnodavau žirgą,

Jis nešė prie tavo durų.

Nuo sidabrinių segtukų

Pajuodavo mano kraujas

Ir mano sapnus užtvindė.

Nuodingas piktžolių srautas.

Bet aš nekaltas, nekaltas!

Kaltas vien žemės kvapas

Ir tavo kasų ir krūtų

Žudantis aromatas.

JAUNOJI. Koks pamišimas! Nenoriu

Su tavim dalintis

Nei lova, nei vakariene,

O vien apie tai mano mintys.
 Tu šauki, aš einu – kas minutę.
 Įsakai man atgal sugrįžti,
 O aš skrieju paskui tave
 Lyg vėjui lapas pernykštis.
 Palikau savo rūstų vyrą
 Ir jo giminę visą
 Vestuvių pačiam vidury,
 Mečiau jaunosios vainiką.
 Ak, baisu pagalvoti –
 Tau jie atkeršys vis viena.
 Palik mane! Bėk iš čia!
 Nieks neapgins tavęs. Niekas.

LEONARDAS. Jau ryto giesmininkai
 Tarp medžių šakų sučiulbo.
 Miršta naktis ant akmens –
 Aštriabriaunio ugnies skiltuvo.
 Eime! Aš tave mylėsiu.
 Susiraskim kampilį tamsesnį.
 Man nebaisūs žmonių nuodai
 Kuriuos gali į veidą mums mesti.

Karštai ją apkabina.

JAUNOJI. Aš saugosiu tavo miegą
 Tarp žolynų rasotų,
 Žiūrėsiu nuoga į lauką
 (*Dramatiškai*) Lyg šuo susirangius prie kojų.
 Aš tokia. Kai tave matau,
 Aš degu, aš virpu kaip lapas.

LEONARDAS. Ugnį uždega ugnimi.
 Nužudo dvi sujungtas varpas
 Liepsnos maža kibirkštėlė.
 Eime! (*Vedasi ją su savimi*)

JAUNOJI. Ak, kur mane vedi tu?

LEONARDAS. Ten, kur mudviejų nesuras

Tie, kas mus nužudytų.

Ten galėsiu tavim grožėtis!

JAUNOJI. (*Sarkastiškai*) Arba po jomarkus vedžioti

Dorųjų žmonių patyčioms,

Kad matytų suėję žmonės,

Kaip jaunoji vestuvių paklodę

Iškels tartum vėliavą baltą.

LEONARDAS. Jei galėčiau galvot kaip visi,

Tave palikčiau iš karto.

Bet einu ten, kur tu. Tu irgi.

Tavo lūpom turiu alsuoti.

Mėnulio viny sukaustė

Tavo klubus, mano juosmenį.

Visa ši aistringoji scena – ypatingai jausminga ir paliki.

JAUNOJI. Girdi?

LEONARDAS. Žmonių žingsniai.

JAUNOJI. Bėk!

Man šičia numirti lemta.

Kojas upėn panardinsiu,

Erškėčiuos paslėpsiu galvą...

Tegul aprauda medžių lapai žmonos ir mergaitės gėdą.

LEONARDAS. Nutilk. Jie čia.

JAUNOJI. Skubėk!

LEONARDAS. Tyliau! Dar išgirs. Artėja!

Eime, aš sakau! Tu prieky.

JAUNOJI dvejoja.

JAUNOJI. Tik abu!

LEONARDAS (*Apkabina ją*).

Kaip tu nori. Aš myliu,

Vadinasi, jei mus išskirtų,

Aš – nebegyvas.

JAUNOJI. Aš – mirus.

Apsikabinę išeina.

Lėtai lėtai išplaukia MĒNULIS. Mėlyna ryški šviesa užlieja sceną. Smuikų duetas. Staiga vienas po kito pasigirsta du variantys klyksmai ir muzika nutrūksta. Kartu su antruoju klyksmu pasirodo PAVARGĖLĖ, sustoja vidury scenos nugara į žiūrovus ir išskleidžia apsiusutą. Šitaip ji panaši į paukštį milžiniškais sparnais. Mėnulis irgi sustoja. Visiškoje tyloje iš lėto nusileidžia uždanga.

UŽDANGA

Paskutinis paveikslas

Baltas kambarys. Arkos. Storos sienos. Kairėje ir dešinėje – balti laiptai. Gilumoje didelė arka ir tos pačios spalvos siena. Baltos blizgančios grindys. Šis pažiūrėti paprastas kambarys kažkuo primena monumentalią bažnytinę architektūrą. Nei pilkos spalvos, nei šešėlių, jokios giluminės perspektyvos. DVI MERGINOS tamsiai mėlynomis suknelėmis vynioja raudonų siūlų kamuolį.

PIRMOJI MERGINA.

Siūleli siūleli, kur skubinies tu?

ANTROJI MERGINA.

Jazminų suknelė

Ant stiklo pečių.

Saulėteky gimti,

Numirt lig pietų.

Siūleli, tu pančiai

Ant kojų baltų,

Ant lauro šakelių

Krūvon surištų.

MERGAITĖ (Dainuoja).

Sakyk, vestuvėse buvai?

PIRMOJI MERGINA. Ne.

MERGAITĖ. Aš irgi nebuvaui!

Kas ten nutiko

Tarp vešliųjų vynuogienojų?

Kas ten įvyko

Tarp alyvmedžių sodų?

Kodėl visą rytą

Niekas iš ten negrįžta?

Sakyk, vestuvėse buvai?

ANTROJI MERGINA.

Mes sakėme, kad ne.

MERGAITĖ (*Pasitraukdama*).

Aš irgi nebuva!

ANTROJI MERGINA.

Siūleli, siūleli,

Toliau kas dainuos?

PIRMOJI MERGINA.

Tos žaizdos tarp mirtų

Lyg vaškas liepsnos.

Pernakt nemigus

Sulauki dienos.

MERGAITĖ (*Tarpdury*).

Siūlelis užkliuvo

Šlaite už akmens.

Bet melsvos viršūnės

Kelius jam atvers.

Kad bėgtų, skubėtų,

Kol tikslą pasieks,

Kai, duoną atėmęs,

Peilį padės. (*Išeina*)

ANTROJI MERGINA.

Siūleli, siūleli,

Tave aš vejuos.

PIRMOJI MERGINA.

Meilužis bežadis.

Jaunikis kraujuos.

Ant krintančio kranto atradome juos.

Stabtelė vytioti ir žiūri į kamuolėlį.

MERGAITĖ (*Vėl pasirodžiusi tarpdury*).

Sugrįžta siūlelis

Atgal būtinai.

Purvu apdrabstyti
 Jie suka čionai.
 Balti tartum sniegas
 Mirties marškiniai!
 (*Išeina*)

Pasirodo Leonardo ŽMONA ir UOŠVĖ. Abi nuliūde.

PIRMOJI MERGINA.

Jau ateina jie?

UOŠVĖ (*Atšiauriai*).

Mes nežinom.

ANTROJI MERGINA.

Kas vestuvėse įvyko?

PIRMOJI MERGINA.

Sakykit!

UOŠVĖ (*Sausai*).

Nieko.

ŽMONA. Gal man grįžti sužinoti viską?

UOŠVĖ (*Ryžtingai*).

Būk tvirta. Teks eit vienai namo.

Uždaryti duris ir verkti.

Palaidota tarp keturių sienų

Privalėsiu gyventi.

Senatvės lauk. Nieko nebematyk.

Užkalk pirkios langus.

Lai krinta ant graudžios žolės

Ilgos liūtys ir naktys.

ŽMONA. Kodėl? Kas nutiko?

UOŠVĖ. Vis tiek.

Nė žingsnio nuo šiol be šydo.

Žinok, kad turi vaikus. Nieko daugiau.

Jie tavo ir niekieno kito.

Ant jo pagalvės kryžių iš pelenų

Tau nubarstyt beliko.

PAVARGĖLĖ (*Tarpdury*).

Nors žiauberėlę duonos!

MERGAITĖ. Eik šalin!

Merginos susimeta krūvon.

PAVARGĖLĖ. Kodėl?

MERGAITĖ. Per daug vaitoji: eik sau!

PIRMOJI MERGINA.

Vaikuti!

PAVARGĖLĖ.

Gal paprašyti tavo akių? Man iš paskos

Skrenda paukščių debesis. Nori vieną?

MERGAITĖ.

Kuo toliau nuo tavęs!

ANTROJI MERGINA (*Pavargėlei*).

Nepyk ant jos!

PIRMOJI MERGINA.

Ėjai upelio pakrante?

PAVARGĖLĖ.

Pro tenėjau.

PRIMOJI MERGINA (*Droviai*).

Galiu tave paklausti?

PAVARGĖLĖ.

Aš mačiau juos. Greit bus jie čia. Du srautai

Suakmenėjo tarp aukštų uolų.

Du vyriškiai po žirgo kojom.

Negyvi guli nakčiai ant rankų.

(*Džiūgaudama*) Negyvi! Taip, negyvi!

PIRMOJI MERGINA.

Nutilk, sene!

PAVARGĖLĖ.

Akys – nuvytę žiedai. Jų dantys

Dvi gniūžtės suspaustos sniego.

Abu krito, o nuotaka grįžta,
 Krauju nusidažiusi plaukus ir suknią.
 Užkloti dviem gūniom jie keliauja,
 Supdamiesi ant aukštų vyrų pečių.
 Štai kaip buvo. Ne kitaip. Taip, kaip reikia.
 Ant aukso žiedo – purvas ir smėlis.

Dingsta. MERGINOS nuleidžia galvas ir ritmingai judėdamos išeina.

PIRMOJI MERGINA.

Purvas ir smėlis.

ANTROJI MERGINA.

Ant aukso žiedo.

MERGAITĖ. Lyg aukso žiedus ant rankų

Juos neša upelio pakrante.
 Abu juodaplaukiai,
 Abu tamsiaveidžiai.
 Lakštutė lyg šmėkla sukas aplinkui,
 Du aukso žiedus aprauda.

Jos išeina. Scena kurį laiką lieka tuščia. Paskui įeina MOTINA ir verkianti KAIMYNĖ.

MOTINA. Liaukis.

KAIMYNĖ. Negaliu.

MOTINA. Liaukis, sakau. (*Prieina prie durų*) Čia nieko nėra? (*Prispaudžia rankas prie kaktos*) Mano sūnus turėjo man atsakyti. Bet mano sūnus – sausų žiedų šūsnelis. Vos girdimas balsas už kalnų. (*Kaimynei, įtūžusi*) Ar nenustosi! Nenoriu, kad šiuose namuose būtų verkiama! Jūsų ašaros teka tik iš akių, o mano ašaros, man vienai pasilikus, iškils iš manų šaknų, iš mano kojų pėdų, ir bus karštesnės už kraują.

KAIMYNĖ. Einam pas mane, tau čia negalima pasilikti.

MOTINA. Aš noriu būti čia. Čia. Aš susitvardysiu. Visi mirė. Vėly vidurnaktį aš miegosiu; miegosiu, nebijodama nei pistoleto, nei peilio. Kitos motinos pripuls prie lango ir lietus kapos joms veidus, o jos vis tiek žvalgysis, ar negrįžta jų sūnūs. Tik aš ne. Šaltas mano sapnas pavirs baltu kaip sniegas balandžiu, kuris papuoš kapus šerkšno kamelijomis. Ne, ne kapus! Jie ne kapuos! Juos žemė priglaudė savo minkštam patale ir supa pakeliui į dangų.

Įeina MOTERIS juodais rūbais, pasuka į dešinę nuo jų ir atsiklaupia.

MOTINA (*Kaimynei*). Neslėpk rankomis veido. Mūsų laukia baisios dienos. Nieko nenoriu matyti. Tik žemė ir aš. Mano ašaros ir aš. Ir keturios sienos. Ak! Ak! (*Bejėgiškai atsisėda*)

KAIMYNĖ. Savęs pagailėk.

MOTINA (*Atmesdama plaukus*). Aš turiu būti rami. (*Atsisėda*) Susirinks kaimynės, o aš nenoriu, kad jos matytų mane šitokią nelaimingą. Šitokią! Motina, kuriai neliko sūnaus – bent galvai prie lūpų prispausti.

Jeina JAUNOJI. Ant pečių juodas apsiaustas. Be vainiko.

KAIMYNĖ (*Pamačiusi Jaunąją, rūščiai*). Kur tu!

JAUNOJI. Aš čia atėjau.

MOTINA (*Kaimynei*). Kas ji?

KAIMYNĖ. Ar nepažįsti?

MOTINA. Dėl to ir klausiu. Juk aš neturiu jos pažinti, kitaip perkąščiau dantimis jai gerklę. Gyvatė! (*Grėsmingai artėja prie Jaunosios, bet susitvardžiusi sustoja. Kaimynei*) Tu matai ją? Ji čia ir ji verkia, o aš rami ir nepuolu išdraskyti jai akių. Nebesuprantu savęs. Gal nemylėjau aš savo sūnaus? Jo garbė? Kur jo garbė? (*Muša Jaunąją ir ši krinta ant grindų*)

KAIMYNĖ. Dėl dievo meilės! (*Stengiasi jas išskirti*)

JAUNOJI (*Kaimynei*). Netrukdyk jai. Aš tam ir atėjau, kad ji mane užmuštų ir kad mane palaidotų kartu su jais. (*Motinai*) Tik ne rankomis reikia mušti, o geležies kabliu, pjautuvu, ir taip stipriai, kad jie trupėtų į mano kaulus. (*Kaimynei*) Netrukdyk jai! Lai žino jinai, kad aš skaisti ir kad aš greičiau išeičiau iš proto, greičiau gulčiau karstan, negu leisčiau kokiam nors vyrui gėrėtis mano krūtinės baltumu.

MOTINA. Tylėk, tylėk, kas man iš to?

JAUNOJI. Taip, aš pabėgau su kitu! Pabėgau! (*Sielvartingai*) Ir tu būtumei pabėgus. Aš degiau karšta ugnim, mano siela – vienos opos ir žaizdos; tavo sūnus man buvo vandens srovelė – aš tikėjausi iš jo vaikų, žemės, išsigelbėjimo. O tasai kitas buvo tamsi upė, užgožta šakų, šaukusi mane nendrių šnaresiu ir bangų šniokštimu. Bet aš nuėjau paskui tavo sūnų – juk jis buvo šaltas upokšnis – o anas siuntė paskui mane paukščių pulkus, trukdė man eiti, aptraukdavo šerkšnu mano žaizdas, dvelkė šalčiu į nelaimingą išsekusią moterį, ugnies nuglamonėtą merginą. Suprask, aš to nenorėjau! Nenorėjau! Aš veržiausi pas tavo sūnų ir jo neapgaudinėjau, bet ano rankos pastvėrė mane lyg jūros vilnys. Anksčiau ar vėliau jos vis tiek būtų nusinešusios mane, net jei būčiau pasenusi ir visi tavo sūnaus vaikai būtų įsikibę man į plaukus!

Jeina KITA KAIMYNĖ.

MOTINA. Ji nekalta. Aš – irgi! (*Su karčia ironija*) Kas gi kaltas? Tik pasigailėjimo verta, silpna, gėdos neturinti moteris gali numesti vestuvių vainiką ir stvertis paklodės krašto, kur ką tik gulėjo kita.

JAUNOJI. Tylėk, tylėk! Atkeršyk man: aš čia! Žiūrėk, koks gležnas mano kaklas: tau bus lengviau negu sode nurašyti jurginą. Tu klysti! Aš skaisti, skaisti kaip naujagimė. Ir pakankamai stipri, kad galėčiau įrodyti. Uždek ugnį. Įkišim rankas: tu vardan savo sūnaus, aš – savo kūno vardan. Pirmoji tu jas atitrauksi.

Jeina TREČIOJI KAIMYNĖ.

MOTINA. Kas man tavo skaistybė? Kas man tavo mirtis? Visai ne tai man rūpi. Palaiminti kviečiai, nes po jais ilsisi mano sūnus. Palaimintas lietus, nes jis plauna mirsiųjų veidus. Palaimintas dievas, nes jis visiems mums suteiks amžinatilsį.

Jeina KETVIRTOJI KAIMYNĖ.

JAUNOJI. Leisk man verkti kartu su tavim.

MOTINA. Verk. Tik prie durų.

Įeina MERGAITĖ. JAUNOJI atsistoja prie durų. MOTINA – vidury scenos.

ŽMONA (*Įeina ir pasuka kairėn*).

Šaunus buvo raitelis,
O dabar – pusnis šalto sniego.
Mėgo kalnus ir jomarkus
Ir moterų veidus mėgo.
Nakties juodos karūna
Apsamanojęs miega.

MOTINA. Ne į saulę, į motiną žemę
Atsigrįžta saulėgraža mirti.
Supinsim tau ant krūtinės
Kryžių gaudžiujų mirtų.
Spindinčio šilko įkapes
Mirties tavo guoliui patiesim,
Švęsto vandens pasemsim
Tarp rankų ramių padėsime.

ŽMONA. Keturi vaikinai prie vartų.
Kaip jų pečiai pavargo!

JAUNOJI. Ketvertas kavalieraičių
Parneša mirtį kraičio!

MOTINA. Kaimynės...

MERGAITĖ (*Tarpdury*).

Juos neša čia.

MOTINA. Ar ne vis tiek, kur.

Kryžius yra visur.

MOTERYS. Saldžios viny,
Saldus kryžius,
Saldus vardas
Jėzaus Kristaus.

MOTINA. Lai kryžius gyvuosius ir mirusius saugo!
Likimo diena išaušo.

Dėl meilės
 Du vyriškai nužudė viens kitą
 Tarp antros ir trečios ankstų rytą.
 Pakilo peilis.
 Prabilo peilis.
 Jis toks mažytis, jog rankoj pradingsta,
 Bet šmaikščiai sminga
 Į kūną tvirtą
 Ir skverbiasi, aklas ir šaltas,
 Ten, kur riksmų slaptos šaknys
 Neregimai surizgę virpa.

JAUNOJI. Pakilo peilis.

Prabilo peilis.
 Toks mažas, jog pradingsta rankoj –
 Žuvis be žvynų, išmesta ant kranto.
 Tarp antros ir trečios ankstų rytą...
 Išmušė likimo valanda.
 Nužudė du rūstūs vyrai viens kitą.
 Krūtinėj juoda žaizda.

MOTINA. Jis toks mažytis, jog rankoj pradingsta,

Bet šmaikščiai sminga
 Į kūną tvirtą
 Ir skverbias aklas ir šaltas
 Ten, kur riksmų slaptos šaknys
 Neregimai surizgę virpa.

Kaimynės klūpo ir verkia.

UŽDANGA